

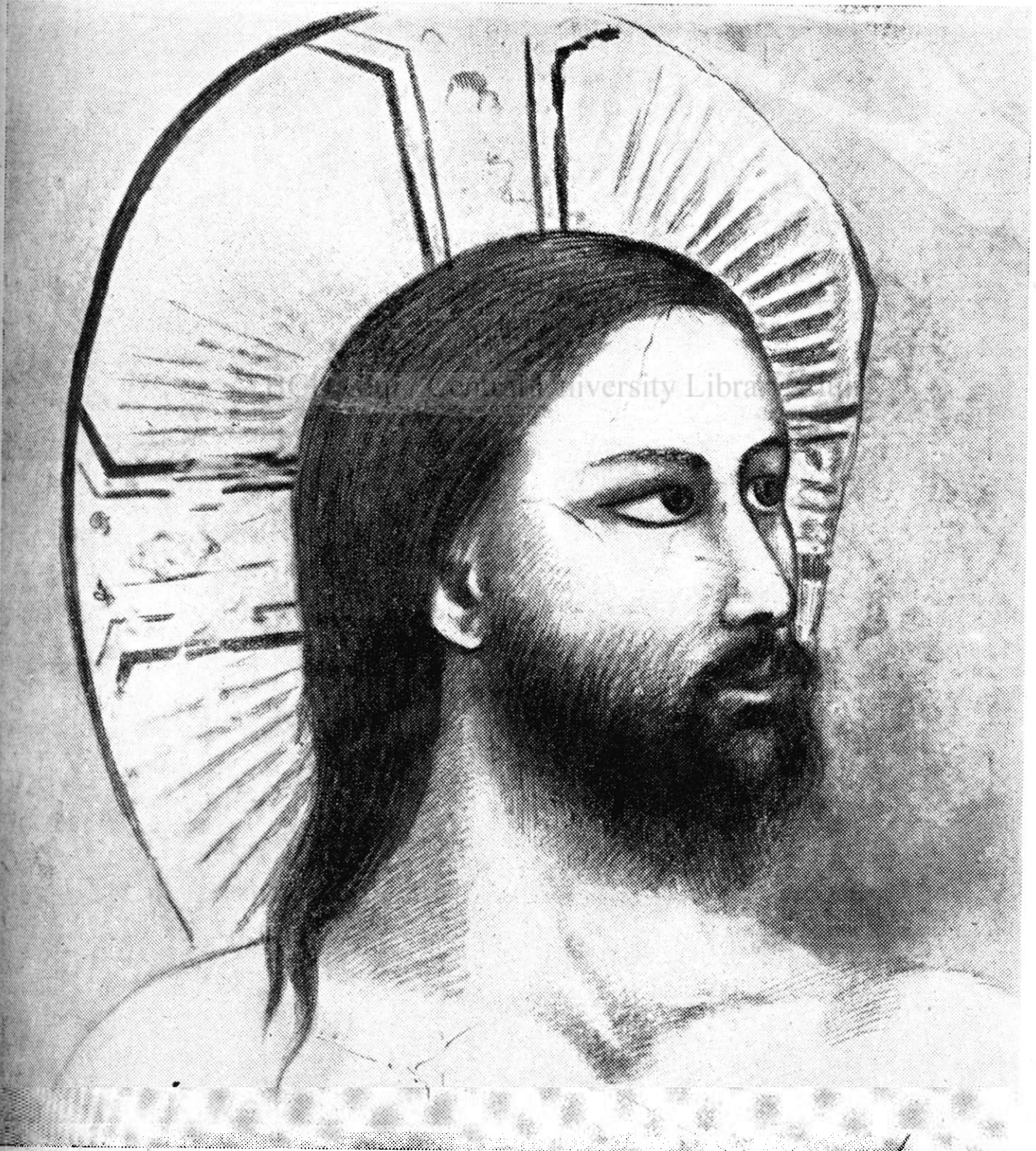
10104

Universul Literar

Anul XLV Nr. 14

31 Martie 1929

5 Lei

CHRIST

IN NOAPTEA INVIERII

de AL. VLAHUTA

Răsfațat de mititel, crescut ca o floare de seră, în aerul cald și molesitor, al desmerdărilor de fiecare clipă, Artur Codrescu, rămăsese la vârsta când omul intră fătiș în lupta vieții, acelaș copil purtat pe brațe, neștuitor de cei pe lume, scutit de orice griji, ferit de orice atingere cu adevărul.

„...Să nu răcească ingerașul mamei! ...să nu învețe așa mult, că slava Domnului, o să aibe cu ce trăi!... „să nu-l depărtăm de lângă noi, c'atâta avem“.

Și n'a răcit băiatul, nici carte multă n'a învățat, nici de părinți nu s'a despărțit. Până la paisprezece ani a fost „preparat“ de fraulein Wilma, a purtat pantalonăși scurți de catifea, plete buclate, și'n creștet un moț inodată cu o panglicuță roșie, ca să nu-l deoachie lumea, că era frumos ca o fetiță: Ochi mari albaștri, cu gene lungi resfrânte, ș'o gură mică, mică și'un obraz de o frăgezime și de o albeață... în sfârșit cadră, nu altceva.

Și Codreștii erau oameni veseli și foarte primitivi. Casa lor dela țară, casa fericiților, cum ziceau prietenii, era un vechi palat domnesc care păstră, împreună cu măreața simplitate a liniilor, și largă ospitalitate a vremurilor străbune.

„Fericiți oameni Codreștii!“ ziceau toți cei cari cunoșteau casa și viața lor.

Într-o dimineață era așa pe aproape de Paști au plecat amândoi să vadă o moșie, pe care vroiau să o cumpere pentru Artur al lor — împlinea băiatul peste o lună, douăzeci de ani, și-i pregăteau o mică surpriză de ziua lui. Sileau să isprăvească repede, ca să-și intre în stăpânire, să poată pune toate la cale, grădină, casă, gospodărie... că tare-i mai plăcuse lui Arthur priveliștea de acolo: și plănuiau să rostească lucrurile în taină și, când or veni colo cu băiatul să-i zică:

„Eacă, Arturăș dragă, aici tu ești stăpân. — noi suntem mosafirii tăi“...

Și să fie masa întinsă și șlugi pregătite și să înceapă a curge lume și să se aștearnă pe chef și veselie, și toți, ciocnind paharele, să închine în sănătatea lui, de ziua lui, în casa lui, ca toată viața să-i meangă în plin...

— E cam rău drumu pe coastă, zice Voicu depe capră strângând hăturile, oare n'ar fi mai bine să dăm pe la Negreni.

— Mână înainte! reteză scurt boerul pe care nu trebuia să-l facă cineva să spue de două ori o vorbă.

Când au ajuns la crucă caii s'au speriat de o ruptură de mal, și și-au făcut vânt.

Roțile din stânga au scăpat în răpă, doar un țipăt sfâșiator a tăiat văzduhul, și în groaznica prăpăstire, caii, trăsura, oamenii... nu s'au mai știut ce-l.

Bietul Artur, doi ani a fost ca nebun; plângea, spunea vorbe fără șir, se n'arunta la lume, și nu-și mai bucla părul, frumosul lui păr blond cu luciri de aur.

Epitropul avea un prieten bun, prie-

tenul avea o față drăguță și foarte modestă — că erau oameni săraci. S'a făcut ușor casa. De ținut a fost mai greu. Fata cea modestă, cum a dat de avere, n'a mai fost deloc modestă. Lipsa de griji, bunătatea fără margini a bărbatului, huzurul și luxul nesocotit a făcut-o să ia câmpii, — și i-a luat împreună cu un ștregar de verișor care a reintegrat o în vechea ei sărăcie.

Artur a desfăcut casa dela oraș, cui-bul atâtor petreceri, de care acum își aducea aminte cu rușine și cu scârbă — și s'a închis iar în tăcutul lui palat de pe malul Siretului. Ii erau urâți oamenii, toate erau urâte — și, ca liliecii noaptea așa sburau cu negre fulgerări, prin bietul lui suflet gândurile sinuciderii. La urma urmii ce înțelegea el din viață? La ce mai făcea degeaba umbră pământului? Simțea tot mai lămurit netrabnicia vieții lui.

Nu mai credea în nimic. Evlavios nu fusese niciodată — și durerile sunt ca vijeliile: întetesc flăcările mari — pe cele mici le sting.

Prea multe suferinți, și prea nemeritate. Dece?...?

Și mintea lui fragedă se lovea de întrebarea asta ca de strășnicia celei mai mari nedreptăți ce s'a văzut vreodată.

De cât-va timp numai putea dormi. Cât ațipia o clipă, acelaș vis urât îl cătara pe povernișul aceleași stânci colțuroase, — și el parcă da să se urce, să scape sus la lumină, și nu putea: îi sângereau mâinile și genunchii simțea că-l dor și-l ard ca jarul, muchiile stâncii, și tremura de groază când se uita în bezna prăpăstiei de sub picioarele lui, și da să strige și nu putea.

Se scula în friguri și începea iar să se plimbe în casă întrebându-se mereu: dece?... dece?

Și atâta lume care îl credea fericit...?

Când vine seara, seara cea înourată și fără pic de stea, umbra ei posomorâtă îmbracă toate formele în nu știu ce vestmânt fioros și le vrăjește în rău, că chiar lucrurile frumoase și prietene omului se prefac dela olaltă în vrăjmași cari îl pândesc în moștii cari aleargă după el să-l omoare. Sufletul lui Artur înecat în întuneric era o lume de spaime.

Toate gândurile lui erau îmbrăcate în haina cea înfricoșată a desnădejdei.

„Cât o fi ceasul?“... Și zâmbi singur de ideia asta ciudată a lui de a mai căuta să știe cât ceasuri sunt, — el care nu mai are nici un ceas de trăit! Revolverul încărcat aștepta pe marginea biuroului.

Lumina dela lampă tăia o scelipire stranie pe țeava de oțel — ai fi zis privirea unui diavol care-l chiamă.

Se uită o clipă în oglindă și se văzu mort, întins pe masă, cu mâinile pe piept...

Cum de s'a pomenit în biserică?...?

E în strană, și n' are mâna dreaptă ține o lumânare aprinsă, gânditor stă cu bă-

bia sprijinită în palma stângă, și să-și aducă aminte, să-și dea seamă să-și întâmplat cu el.

Biserica tixită de lume — cojoace be, cămăși inflorite, bărbații mai la altar, femeile mai în fund, și toți lumânările aprinse, toată biserică nă de lumină, și de cântece în toare.

*Hristos a înviat din morți
Cu moarte pre moarte călcând
Și celor din mormânt
Viață dăruindu-le...*

Cine l'a adus pe el aci? Se între mereu de astă dată nedumerit cu sentiment de recunoștință înduioșat gâtor aproape fericit...

Chemarea acea dulce și stăruitoare a clopotelor, ea l'a adus. Dece sună potele așa de frumos în noaptea invierii? Parcă toată primăvara de afară se trunde și răsună în sunetul lor. Pe toate florile pomilor infloriți, atinse sfimțenia ceasului aceuia, se prefac clopoței de argint și cântă și ele noaptea de Paști slava marelui înviat de oameni, care a pătimit și s'a jertit pentru mântuirea noastră.

„Cristos a înviat!“! Vestea pre din ușa altarului, și credința nouă lui cu adânc freamăt de glasuri ca adânc de vreme îi răspundea: „Adevărat a înviat!“! Și zicea și Artur în „Adevărat a înviat!“.

„Treptat se luminau toate în sufletul lui. O ființă nouă se deștepta în el înțelesul deplin al vieții cu puterea de îndurare și iubire ce isvorăște din taina cea mare a durerii.

Acum se simțea un om — era om.

Și când la eșirea din biserică, întâmpinat sătenii cu: „Hristos a înviat!“! S'a uitat la ei cu dragoste frate și par'că atunci îi vedea întâia din toată inima lui renăscută deschisă ca o floare la sărutarea primăverii. Răspuns:

„Adevărat a înviat!“!

Publicată în „Universul“ din 1908.

P O E Z I E

VICTOR EFTIMIU

PĂMÂNT HAIN...

Tu, care-ai văzut în zori de zi — minune! —
Mărgăritar de foc pe înălțimi
Un cer înviorat de heruvimi
Cu revărsări de-argint și flori pe strune,

Pământ hain, Golgota, nici un svon
De frunză n'ai adăogat făpturii
Ai vrut să fii în veac de veacuri tron
Batjocurii și plânsului și urii!

Tot ce n'ai dat pământului, ți-a dat
În bucuria nopții de'nviere
Balsamul lumii din oțet și fiere
Și tranșafiri din spinul coronat.

La poala ta mormintele nu'ncap
Pe îngropați, — atât de greu se sapă...
Șacalii vin în noapte și s'adapă
Cu sânge mort curând în vânăt cap.

Pământ de piatră sterp și blestemat
Nici floare și nici brad, nici mărcine
N'au năzuit spre cerul bun din tine
Și rândunele nu te-au săgetat.

Copacii tăi? Trei cruci! Și rodul lor
Doi ucigași și-un sfânt bătut în cuie
Trei umbre mari ce cresc mereu și suie
Și se topesc în cer de cositor!

PÂNEI

Umbre... Noapte... Ploaie plângătoare...
Un puhoiu curg vânturi fără frâne...
Când brutăria uliței bătrâne
S'afalt și-aruncă veșteda-i lucoare.

Ușă, sgribuliți de frig: un câne
Biet milog cu mâni tremurătoare
Beau boarea plinelor cuptoare
Înșa lor privire plânge: — pâne!

În se cască negrele porțiți:
Cruțul brazdei milostive, iată,
Și rumen râde pe lopată...

Preajma, aburi aromați o scaldă...
Cei doi pribegi de-amaruri bântuiți
Căbi flămânzi mănâncă pânea caldă...

GEORGE VOEVIDCA

TEAMĂ

Pe toate drumurile, de acum
Se lasă ceață deasă și opacă;
Sânt singur cu întârziat pe drum,
În drum spre mahalaua mea săracă.

Cum noaptea din imensa ei perdea
Rupe fășii de 'ndoliate umbre,
De peste tot o liniște mai grea
Ca în adâncuri de morminte sumbre.

Târziu... Din haos, par'că, un titan
Întinde mâni dușmane peste mine —
Mă simt pierdut și mic, mă simt sârman
Și 'ntâia oară, Mamă, strig la tine...

DEM. BASSARABEANU

FIOR SERAL

S'a furișat încet tăcerea 'n mine,
Ca o călugăriță 'ntr'o chilie.
Melodios, din noapte visul vine
Pe 'ntinse aripi de melancolie —

De pare că din țară 'ndepărtată,
O pasere de iarnă s'ar abate
Pe sufletu'mi, o ramură uscată,
În care vîntul vieții, aprig bate...

Nici un cuvînt nu-și ia din mine zborul,
Ci, doar din cînd în cînd, adînc, răsună
Ecoul părăsit, în care-Amorul,
A plins pe-un fir de rază, dela lună.

N. IONESCU-BONTAȘ

ELIXIR

Ab, suflete, nu te'ndoi, ci speră!
Treci peste tot ce'n drum ți se opune,
Astfel tu poți s'ajungi la zile bune
Și să privești măreț din a ta sferă.

Sentința soartei tale'n veci n'apune
Ea te-a cuprins în brațe de ederă.
Numai durerea este efemeră.
Aceasta și-un copil o poate spune.

Dar tu, ce-ai fost menit să dai lumină,
Dece să 'nchizi în tine o avere?!
N'ar fi păcat și n'ai fi tu de vină?!

Avântă-te cu-o aprigă putere
Și să nu-ți pese de-i noroi sau tină:
O lume 'ntreagă viața sa și-o cere...

TRAIAN TANASESCU

ȘORTUL VERDE

de MIHAIL SADOVEANU

Cuconu Grigore Condrea e un bun și vechiu vânător. Îl stimăm și mai ales îl iubim pentru calitățile și cusururile pe care le are, ca orice vânător. Domnia-sa însuși e gata să-și recunoască orice fel de cusur, afară de unul: imaginația. Vorbei aceștia cuconu Grigore îi spune altfel. Minciuna, dac'ar fi vânător, zice el, aș urmări-o cu cea mai mare ardoare. Iată cusurul capital al brăilei noastre. Eu aș vrea, cucoane, vânătorul să fie om; să nu-mi înșire cai verzi pe păreți; să nu-mi combine niște isprăvi de roman senzațional, ca să rămân cu gura căscată, uitându-mă la dansul Stău, mă uit și ascult, și-mi place; știu însă că nu-i nimic adevărat. Nici să nu mă asigur, în ceasul dintâi, când a făcut cunoștință cu mine, la un pahar de vin, că n'a tras greș niciodată. Știe că are să umble alături de mine, are să sară vânat, are să tragă și are să greșescă; cu toate acestea mă incredințez că în viața lui așa ceva nu i s'a întâmplat. Iată ce fel de tagmă suntem noi. Și ciudat este că eu îl cred — așa i-i de respectabilă înfățișarea și de dulce vorba. Un om care în viața lui de toate zilele nu-și poate reproșa nimic, strict cu el însuși, strict cu alții, om al datoriei și bun părinte, îmi afirmă pe onoarea lui o fantasmagorie, pe care eu atunci, față în față, sunt forțat s-o cred. Pe urmă, când deschid caetul, ca să însemn cele de cuvânt, mi-i rușine mie singur de bazaconia pe care am auzit-o.

— Asta la dumneata, cucoane Grigore, e cea mai mare calitate, i-a zis unul dintre noi într'un rând, sara, în popas vânătoresc de toamnă.

— Cum ai zis, mă rog dumitale?

— Asta la dumneata, cucoane Grigore e cea mai mare calitate. Nu îndrăznești niciodată să treci dincolo de realități. Și ca să sfințești această disciplină, știu că, de douăzeci și opt ori treizeci de ani, ții un jurământ vieții dumitale cinegetice, în care însemni cu științifică metodă, ca să zic așa, loviturile, piesele, împrejurările, curiozitățile.

— Așa este, mărturisii cuconu Grigore Condrea. În acel caet am însemnat tot ce se atinge de această indeletnicire a vieții mele. Deschid și văd câte prepeleți, câte potârniche, câți iepuri, câte gresuri. Acolo nu-i exagerare, acolo-i contabilitate. La vânatul de pădure, îmi permit să adaug și alte considerații de care vorbiți domniile voastre. Prima vulpe pe care o voi împușca în sezonul acesta va fi și nouăzeci și șaptea.

— Bravo! Foarte frumos, cucoane Grigore.

— Ce-i frumos? ne întrebă tovarășul nostru cu gravitate. Veți vedea, în acel caet și câte am scăpat în douăzeci și opt de ani de carieră. Acelea-s cu mult mai numeroase. Dac'am socoti, după ce au scăpat de loviturile mele, câți pui au făcut, câte găini și rațe au mâncat, ne-am pune mâinile în cap. Ce-i frumos? Nu-i nimic frumos.

— E frumos strictul adevăr, cucoane Grigore.

— Se poate, răspunde zâmbind prietenul nostru, însă dă-ți-mi voie să vă contrazic și să vă spun, la un pahar de vin că eu sunt cel dintâiu care nu admir a-

cest frumos și strict adevăr. N'am ce mă face, căci sunt încăpățânat de felul meu ș'am luat o hotărâre acum douăzeci și opt de ani; dar să nu credeți că n'o regret adeseori. Rânduiala asta a mea, ținându-mă în realități, m'a depărtat, dac'ă voți să știți dumneavoastră, de una din plăcerile pe care dumneavoastră le aveți și eu nu le am. Eu nu pot înflori nimic. Pe urmă când ași deschide caetul mi-ar fi rușine. Dac'ă n'ar fi caetul — clipa de fantezie ar da o nouă formă ș'o nouă culoare unor anumite împrejurări trecute; și ași fi și eu un adevărat vânător.

— Știi că ai haz? cucoane Grigore, strigă tovarășul care-l atățase la vorbă. Cine te-a pus atunci să întocmești acel caet în care ai însemnat episoadele celor nouăzeci și șase de vulpi?

— Ce episod? nu-i nici un episod' se oțări cuconu Grigore.

— Cine te-a pus să-l scrii?

— Cine m'a pus să-l scriu? Asta domnilor e o istorie pe care nu m'ași simți în stare s-o trec în însemnările acelea prozaice ale mele. Cu toate acestea e o istorie importantă și ar putea sluji de prefață caetului meu. Dac'ă doriți, sunt gata să v'o spun, dar fără nici o înflorire și fără de nici o pretenție.

Ascultați.

Aveam nouăsprezece ani și începeam să-mi fac ucenicia vânătoarească. Îmi cumpărasem babaca pușcă, începusem a-mi dresa un câțel; și era un bătrân, moș Costache Pușcășu, care mă iniția în primele taine. Dela moș Costache am învățat că întâi trebuie să scuipi și să sudui vânatul și pe urmă să ridici pușca la ochi. Numai așa poți avea clipa necesară de calm. Așa s'a făcut că am izbutit a aduce acasă, făcând bucuria tatălui meu, cel dintâi iepure. Pot să vă spun că acest întâi iepure l-am împușcat la 11 Septembrie 1898. Mi-a sărit din niște spinării, la o margine de ogor, pe-o vreme de păclă.

Într'o zi, trece pe la noi un frate al mamei, mare moșier în ținutul Brăilei, și aflând de debuturile mele, îmi vorbește de răutățile din niște bălți de pe moșia lui, lângă Dunăre. Acolo să vii să-ți faci ucenicia, mânzule, zice el. Eu nu pun mâna pe pușcă și nu ți-aș putea fi învățator, însă ai să ai meșteri destui care să-ți fie pildă. mai ales dac'ă vine într'o Sâmbătă în preajma a două sărbători, Alexandru Ghenciu. Dela Alexandru Ghenciu și ce învăța. E o adevărată evanghelie. Îmi place și mie să-l ascult, măcar că nu sunt de meserie.

Vă închipuiți ce bucurie mi-a făcut acea propunere a lui nenea Temistocle. Îndată mi-am pregătit pușca și munițiile ș'am fost gata să-l însoțesc. Nu mi-am luat nici un fel de bagaj; am ținut numai să duc cu mine câțelul, pe care îmi propuneam să-l învățat a scoate din apă rațele lovite. Am plecat dimineața; și pe la vremea amiezii am ajuns în Brălia. De acolo am mai făcut un ceas cu trăsura. Ș'am intrat la un conac cu foarte multă rânduială întocmit, Mătușa mea, soția lui nenea Temistocle, m'a primit cu bucurie și îndată a băgat de seamă că-mi plac prăjiturile cu cremă. A doua zi a văzut că-mi plac și sarmalele: asta a bucurat-o

foarte mult și mi-a prevestit că mă fac voinic și gras, ceea ce s'a întâmplat după cum vedeți. Imi cumă sarmalele și prăjiturile și cântăresc o sută patru chilogramme.

Am fost la baltă chiar din copilărie și după multe peripeții, am încheiat pereche de rațe de cele mari și câte focuri am dat greș: așchistie.

În ziua a doua, cea cu sarmale, întâmplat să fie o Sâmbătă, Temistocle primește o telegramă de la soția lui. O desface, își vără nasul și apoi mi-o întinde c'o mare plăcere.

— Poffim, nepoate Ghenciu, tește și te bucură. Ești băiat! Iți vine profesorul.

Telegrama era foarte laconică și se scuse: „Alexandru”.

— Vine domnul Ghenciu? mă întreb eu cu inima bătând.

— Așa este, vine Alexandru Ghenciu confirmă nenea Temistocle. Lăsați ai să găsești și învățătură, și aparate și scule cum n'ai mai vădit când ești. Imi închipui că e cel mai bun vânător de paseri de apă pe care se cunosc în țară. E renumit pentru articole, într'o revistă a lui, se rească. Eu însă nu le-am vădit odată.

— Mie, adăogă mătușa mea, îmi place mai ales frumoasa mâncare a domnului Ghenciu, tabieturile și felurile pe care le face în cât imediat mă pun la lucru și îl văd degustând ca un adevărat cător, și pe urmă mâncând și cu dreptate, — mă simt puțin motionată și-i sunt recunoscătoare.

Sosirea domnului Ghenciu mă lăută cu voie bună și de șapte zile peștii feciorul la puști, genți și scule, iar fata din casă la plăduri. Îi zâmbeau și-l făcea dragoste, pe când se scobora o droșcă; iar unchiul meu Temistocle mătușă-mea Caliopei îl aștepta la capul scăriilor, cu dinții strâșiți și soare.

Domnul Alexandru Ghenciu e un om nalt, uscat și subțirițel, darz și sănătos. Partea cea mai bună blondă înspicată cu oțet, care-i dădea o înfățișare respectabilă. Sui cu mine a tinse se re stăpânii conașului, și mi-a făcut o deosebită impresie afabil, m'a recunoscut îndată și al său și m'a bătut pe umăr cu protectoare.

— Îl priveam intimidat, mă gândeam. — Ei ce făcăm colega? mă întrebam încruntând spre mine sprâncenele și dispus să mă urmez.

— De abia ai căzut dela dragă! strigă mătușă-mea și dănește-te puțin; reconfortează-te cu un pahar de vin și cu puțină gume mirare câtă pasiune pui de a avea câtă energie cheltuești în această viață! — Adevărat, răspunde veselă, asta-i singura mea pasiune în viața teleag decât sub acest aspect, și numai astfel pot colora existența notonia existenței. Cuconu Ghenciu e fericit lângă batozele sale.

cu pușca în mână, în papură, la
ul hazului. Trebuie să știi — îmi făc
onoarea să mi se adreseze personal, —
buie să știi, tinere, că, între toate,
prefer vânatul de baltă, pentru di
itatea lui, pentru sirecliturile lui, —
tru frumusețea peisagiului. Ași pu
zice că misterul acestui vânat nu-l
oaște și nu-l prețuește nimeni pe
ne mai bine decât mine. Așa în cât
rd, repaosului și plăcerii de-a luș o
care împreună cu dumneavoastră
dert de oră : pe urmă îmi dați voie
mi fac pregătirile. Cea din urmă rază
afințitului trebuie să fulgere în țeava
mii mele. E un precept dela care nu
am abătut nici odată.

acordat în adevăr gustării timpul
necesar pe urmă mi-a pus în ve
să mă pregătesc. Eu eram însă
mi scosei de după ușă pușca și
și strigai pe Liuba cățelușă mea

Asta înțelegi dumneata a fi gata,
e? mă întrebă zâmbind cu prietene
nui Ghenciu. Ai să afli mai târziu
importantă au în amor preliminară
asemenea și vânătoarea își are
le sale, căci și vânătoarea e o pasiune
și amorul. Ceiace Stendhal a numit
talizație, adică înflorirea în imagi
de a obiectului pasiunii, are loc cu
abilită bogăție mai ales la vânători.
ai să-mi dai voie să-mi scot din gea
tane toate câte-mi trebuiesc pentru
edificie.

dădui voie fără îndoială, respectuos
timidat. Ora aceea o scoteam hotăr
are pentru mine. Inițiații vechi în
cau desigur același sentiment de uf
și recunoștință când începeau a
rânde în misterele eleusine. Cerui
călului meu îngăduința să-l asist.
jutai să deschidă geamantanele și să
re pe divanuri și scaune o mulțime
obiecte necunoscute mie. Eu eram un
motive și începeam să mă rușinez. Îi
arvai că adusesem cu mine o cățe
setter.

La ce-ți poate servi un asemenea a
mă întrebă el privind-mă pie
cun zâmbet care mi se păru vi

imi scoate rațele din apă, îi răs
sei eu.

Mare slujbă! importantă slujbă
adevăr! îmi întoarse el cuvânt. Vă
rul la baltă poate întrebuița un
esue mai bun : un țaran care stă în
pietere cu barca. După ce-ai isprăvit
tras se duce și culege ce-a căzut.
ai dau drumul câinelui, să umble și
făcă șgomot în timpul pasagiului, te
să judeci singur ce ispravă poți face.
cârduri se abat și-ți scapă. Eu am
lăstan, care așteaptă cu luntrea
te isprăvesc.

Într'adevăr, observația mi se pare
la m'am învoit eu.

era : logic și simplu. Pasajul de
sara, ține jumătate de ceas. A
și jumătate de ceas trebuie dōnsa
Mă drului. Singurul meu lux, cănel
decă prisoselnic. Priveam acceso
desfășurate în juru-mi și mă fe
mă să cer explicație. dintr'un senti
de mândrie, propriu celor trimiși.

lângă niște ghete enorme dintr'o
pufnică și sgrunțuroasă, cu niște
ne-un deget de groase ghintuite cu
turi și ghiare de oțel (specialitate
za pentru vânătorile africane, mă

încredința domnul Ghenciu), pe lângă
două mantăli, dintre care una de ploae,
pe lângă vâlul de tântaki, pe lângă pă
lăria colonială, pe lângă mânușile fine
de castor, pe lângă un scaun pliant
foarte comod, cercetai și două genți pline
de serii de obiecte necunoscute. Cunoscui
în una o trusă de bărbierit și în alta
niște medicamente. Pe urmă rămăsei în
admirație în fața cutiilor de cartușe :
elegante, din piele groasă galbenă, în
chise cu lăcățel de alamă. Erau două : în
fiecare câte o sută de cartușe. Cartușe
aduse din străinătate, cu îngrijire, dră
măluite și sertisate, niște minuni de
cartușe !

— Dumneata de unde îți aduci cartu
șele? mă întrebă domnul Ghenciu.

— Dela București, răspunsei eu, vag.

Era însă o minciună, de care ș'acum
mi-i rușine. Cartușele mi le făceam eu
singur cum mă pricepeam și cum da
Dumnezeu.

— Dela București? zâmbi cu milă to
varășul meu. N'am întrebuițat nici
odată cartușele dumneelor. Ești mul
țumit?

— Da, am urmat eu a răspunde, cu
obrajii împurpurați.

Mă întrebam cine vor fi fiind „dum
neelor“ și-i compăttimeam, așa în abs
tract.

Fiecare cartuș care trecu în cartușiera
fu verificat și sunat la ureche.

— Să știi, îmi lămurii domnul Ghenciu
că nouăzeci la sută din vânat scapă din
pricina cartușelor proaste.

În privința asta nu mai putea fi nici
o îndoială : îi dam perfectă dreptate, și
primii cu recunoștință adresa fabricii
sale *Stewart & Co. Middleton, Sussex Eng
land*. Negreșit nu mă simțeam în stare
nici n'aveam intenția să fac vre-o co
mandă. Însă tineretăa suferă obișnuit, în
asemenea împrejurări, de lașitate și va
nitate.

După ce se îmbracă într'un costum
minunat, pe care i-l invidiam sincer, își
luă pe el toate curelele și halaturile și
rândui pentru servitorii care aveau să ne
întovărășească, toate celelalte boclucuri
accesorii

Observai ș'o bucată de pânză de un
verde gingaș, în forma unui dreptunghi
lungăreț, prevăzută cu două șnururi de
mătase. O priveam pentru a nu știu
câtea oară și nu îndrăzneam să cer îa
muriri.

Domnul Alexandru Ghenciu, începu a
râde cu bunătațe și mă cuprinse de
bărbie, dezmiertându-mă ca pe un co
pil ce eram.

— Mon cher ami, îmi zise el : întrebă
nu te știi, căci un ucenic ca dumneata,
n'are de unde cunoaște toate secretele
meștesugului. Trebuie să știi în deosebi,
că mai ales vânătoarea la baltă se face
c'un lux deosebit de pregătiri și precau
țiuni. Ai să mă întrebă de ce : ș'am să-ți
răspund. În cincisprezece ani, de când
vânez, mai ales la baltă, am putut ob
serva, întâiu, că rațele sunt cele mai vi
cylene dintre paseri. Au privire ageră și
înțelegere subită a situației. Deci tre
buie să-ți iei toate măsurile. Nu-ți mai
spun că, după mine unul, nu există tir
mai variat, mai dificil și mai instructiv
din punct de vedere vânătoresc, decât tir
rul în rațe la zbor. În deosebi am învă
țat a cunoaște rațele la pasajele de sară,
când trec neori ca duse de vânt, alte ori

în zigzaguri fulgerate, alte ori ca niște pro
iectile care se înșurubează în văzduh, spre
stele. Le cunosc toate vicleniile și toate
calitățile de zburătoare. Calităților de
zburătoare un vânător nu le poate opune
de cât un tir calm și sigur. Iar vicleniei,
unele din aceste accesorii pe care le
vezi. Masca, mânușile, etc., au de scop să
îmi menție liniștea necesară din spre
partea țânțarilor. Pânza aceasta verde,
pe care o vezi, are și ea un rost. E un
șorț.

Il privii uimit. El zâmbi fin.

— E un șorț, e un șorț, stăruii el, ai
auzit bine : e un șorț. Acest șorț îl înșing
pur și simplu. E de culoarea papurei.
Astfel îmi sint mascate picioarele. O
observație îndelungă m'a făcut să ajung
la concluzia acestei necesități. Acuma
știi tot ce trebuie și putem merge la
baltă, căci și eu sunt gata.

Mărturisesc că eram cu deosebire im
presionat. Presimțeam că-mi trebuiesc
vreme ca să ajung la cunoștințele de
pline, așa de complicate, ale breslei. Ve
niră doi slujitori ca să încarce halatu
rile. Apucați și eu ceva în mâini, ca să
aduc un serviciu ș'un omagiu de supu
nere tovarășului meu și ca să nu par
așa de sprinten și de sărac. Grămădi
căm tot în trăsură, ne urcarăm și noi,
și cu inima îndoită, lăsai pe Liuba al
casă, chelălăind cu jale în brațele bu
cătăresei. Toate slugile conacului, cu
stăpânii în capul scării, ne asistară, pri
vindu-ne c'un interes în care desigur
umila mea persoană intra c'o foarte
mică parte.

Ajunși la baltă, coborărăm cu deose
bită rânduială. Eu eram liber și gata să
fac orice. Domnul Ghenciu însă prubu
lui îndelung cea mai bună poziție și
puse să i se transporte acolo toate ale
sale. Porunci unde să se ascundă lun
trașul cu luntrea și-i dădu instrucții se
vere în privința atitudinii pe care trebuia
s'o păstreze. Își desfăcu scaunul, își în
cînse șorțul și se identifică imediat cu
peisagiul într'o deplină neclintire.

Eu mă trăsei mai la o parte, într'o aște
ptare febrilă. Soarele se scufundase la
asfințit și balta cu pădurile ei afunde de
trestii începea să se acopere de lăcoarea
amurgului ca de un fum de lumină. În
ochiuri depărtate, în coltoane ascunse, iz
bucneau bătăi repetate de aripi și măcă
ituri comice. Rațele se pregăteau să se
înălțe sub cerul amurgului, încrucisân
du-se și țesându-se spre locurile de pe
trecere și de hrană ale nopții.

Deodată îmi zburci inima când văzui
cel dintăiu cărd năvălind spre mine. Ști
ind un meșter în preajma mea și nea
vând vreme să scuip și să le sudui, după
rânduiala lui moș Costache, le lăsai să
treacă. Indată auzii în partea cealaltă,
unde se instalase tovarășul meu, două fo
curi scurte și precise.

— Trebuie și repeziune și prezență de
spirit, pentru zborul acesta fulgerător al
rațelor, cugetam eu, și inima urma să mi
se zbată de tulburare.

Însfârșit, îmi venea bine un cărdisor,
drept pe deasupra pământului trestiiilor.
Stătui neclintit, le adresai în gând in
vectiva pe care o asuzisem la moșneag,
și izbutii să pun în umăr cu liniște arma.
Uitasem să scuip; însă, după cât am
văzut, asta nu-i numai decât necesar.
Una din rațe căzu. Indată mă liniștii de
plin, înfiorat de bucurie și de mândrie.
Îmi trecusem cu bine examenul. Altele
puteau să-mi scape.

Era o inserare liniștită; și din afunzimele bălților începură să curgă călduri de rațe de toate mărimile, ca niște accelerate fantastice. Trăgeam din când în când cu grijă. Mai avui s'a doua, ș'a treia mare bucurie. Eram atent și'n spre locul unde rămăsese tovarășul meu; și-mi aduc foarte bine aminte că-i numărăm loviturile. Totdeauna erau duble: pac-pac, și le judecam în sine-mi juste și precise. Curând trebuia să înceapă rolul luntrașului.

Văzui curând pe omul din luntre venind spre mine. Intunericul serii creștea.

— Ce este, Nicolae? îl întrebai.

— Cuconașule, am venit să-ți scot rațele, îmi răspunse el. Acuși se face intu-

toate ale sale, ne-am deprins cu el și ni-i drag. Dar niciodată nu l'am văzut împuscând ceva.

Drept vă spun, am avut eu o criză de jenă, și nu înțelegeam cum am să pot da ochii cu tovarășul meu. Fără însă să pară de loc tulburat, domnul Alexandru Ghenciu veni spre mine mirându-se de ghinionul pe care-l avusese. Bănuia întru câtva și cartușele și era oarecum decis, dacă i se va mai întâmpla odată așa ceva. Să nu mai rămâie clientul lui *Stewart & Coie Middleton, Sussex, England*. Păru cu totul lipsit de curiozitate pentru cele trei rațe pe care le scosese din baltă Nicolae și găsi și eu de cuviință să le arăt aceiași dispreț și aceiași indiferență, deși a-

ST. DUMITRESCU: Portretul scriitorului Mihail Sadoveanu

neric și nu se mai vede. Intru cu picioarul. Aici apa nu-mi ajunge nici până la glezne și ți le scot numai decăt. Ai trei: le-am văzut unde au căzut.

— Iți mulțămesc, Nicolae, îi răspund eu. Dar cum se face c'ai lăsat luntrea?

— Am lăsat-o. Ce eram să fac acolo? cum au pornit rațele, am ieșit la mal ș'am băut o țigară. Am văzut c'ai pușcat pe acestea trei.

— Înțeleg. Dar de ce-ai lăsat pe boier?

— Da ce-am să-i fac eu boierului?

— Te duci cu luntrea. Am auzit cel puțin douăzeci de focuri duble. Trebuie să-i culegi rațele, după cum ți-a poruncit.

— Care rațe? Rațele s'au dus. Cum pușcă în ele, se duc mai năpraznic.

— Nu înțeleg.

— Apoi mata nu-l știi, cuconașule, pe boierul nostru? De câți ani vine aici, cu

bia așteptam să fiu singur, să le cântăresc în mână și să le observ penajul.

În drumul spre casă, protectorul meu îmi împărtăși un adaos de observații cinegetice, câștigate într'o lungă experiență. Era puținel mai rezervat și simțeam puțină asupra persoanei sale, asupra tuturor halaturilor, podoabei și pestelcii verzi un fel de negură de mâhnire. Bănuiam însă că totul e trecător și că după dezamăgirea și tristețea clipei, pendulul pasiunii sale va marca iarăși arcul de ascensiune.

Pentru tinereța și firea mea, însă, ridicolul acestui măreț și respectabil nenea Alexandru Ghenciu a fost o lecție hotărâtoare. De atuncea am căzut în caetul meu de ticăloasă contabilitate. Cugetând însă bine, văd că nenea Alexandru era vânător și eu nu sânt.

MIHAIL SADOVEANU

POEME IN PROZA

de CHARLES BAUDELAIRE

STREINUL

— Pe cine iubești tu mai mult, om misterios, răspunde-mi? pe tatăl tău, mama ta, pe sora ta ori pe fratele tău?

— N'am nici tată, nici mamă, nici sora, nici frate.

— Pe prietenii tăi?

— Te folosești de-un cuvânt al cărui teles mi-a rămas până astăzi necunoscut?

— Patria ta?

— Nu știi sub care latitudine e așezată?

— Frumusețea?

— Aș iubi-o cu tot dragul, dacă ar fi divină și nemuritoare.

— Aurul?

— Il urăsc, precum urăști pe Dumnezeu.

— Ei bine, ce iubești tu atunci, străinele ciudate?

— Iubesc norii... norii cari trec... și jos... minunații mori!

PĂRUL

Lasă-mă să-ți sorb lung, lung, mirelă, părului tău, să-mi îngrop în el toată viața mea și un om însetat în apa izvorului să lasă-mă să-ți scutur bucele cu mână mea, ca pe o hasma parfumată, pentru să împrăștiți amintiri în vânt.

O, dacă le-ai putea tu ști pe toate cele pe care le văd! pe toate câte le simt! pe toate câte le aud, le înțeleg în părul tău! Sufletul meu pribegeste peste mirezme, precum sufletul altora peste muzică.

Părul tău închide în el un vis, plin de vântrele și cartarguri; ele mă urmăresc și mă poartă peste mări întinse cu mormoane clime musene, unde cerul e mai albastru și mai adânc, unde aerul e parfumat de fructe, de frunze și de pielea omenească.

În oceanul părului tău, întrevăd un port, ce mișună de cântece melancolice de oameni viguroși de toate națiile, corăbii de forme felurite, cari își scutură tează silueta fină și complicată pe înălțimea cerului, unde curg șiroaie, veseli călduri.

În desmierdările buclilor tale, regăsim din nou leneșul orelor lungi petrecute într-un divan, în cabina unei corăbii moase, legănată de fluctuațiunea senzibilă a unui port, între gâhstre de flori și buclare cu gâlgăitoare apă răscolitoare.

În focarul arzător al părului tău, respir mirosul tutunului amestecat cu opiu și zahăr; în noaptea părului tău văd strălucind nesfârșitul azurului tropical; în țărmiile fulgilor părului tău îmbăt de mirosul amestecat al gumei, al moscului și-al uleiului de cocos.

Lasă-mă să-ți mușc mult și lung buclele tale leneșe și negre. Când îți mușc părul tău elastic și răsvrătit în vânt, să-mi gust amintirile.

Trad. de SERDARU SANGHEA

POVESTEA UNUI TRANDAFIR

EUGEN DE MIHRECOURT

Era în 15 Ianuarie 1664.

Se construia după planurile lui Philibert Delorme, o galerie paralelă cursului Senci, destinată a uni Palatul Tuilerilor cu Luvru.

Majestatea sa Ludovic al XIV, voia să se scoboare în sere, unde faimosul grădinar Le Notre, adusese din cele patru părți ale lumii, florile cele mai rare și plantele cele mai curioase.

Sub aceste bolți aerul era căldicel și parfumat ca al unei zile de primăvară.

La dreapta regelui mergea Colbert, gânditor, tăcut, mereu preocupat de proiecte mărețe, sau văitându-se, văzând pe cel mai mare monarh al lumii, pierzându-și mințile în intrigi amoroase.

În stânga se mlădia Lauzun, curtezan ambițios, șiret prin excelență, și care cu toate acestea, nu avea destulă fineță, pentru a ghici ura ascunsă sub favoarea regală.

El trebuia să ispășească mai târziu, în castelul de Pignerol, crima de a fi mai amabil și mai frumos decât regele.

— Domnilor, — zise Ludovic XIV, arătând ministrului său și lui Lauzun, admirabili portocali, ale căror fructe de aur, afirmau pe o rețea de verdeață, — aceștia sunt dăruiri de fostul vostru dușman, Filip al IV, astăzi socrul meu. El s-a devastat grădinile, pentru a împodobi Tuileriile, și Infantul Spaniei, văzând acești splendorozii arbuști, nu ar regreta de loc aleile dela Escorial.

— Sire, — zise grav Colbert, — regina plânge o pierdere mult mai dureroasă, aceea a iubirii voastre.

— Ei așa! — zise Lauzun — pentru a creta un lucru, trebuie mai întâi să-l avari. Și dacă nu mă înșel...

— Taci domnule duce. Usurința cu care vorbești mă jicnește, tot atât ca și reproșul indirect care l-a precedat.

Ludovic al XIV-lea, reluă în urmă, întărându-se către ministru.

— Căsătoria mea este opera politicii lui Mazarin, și este destul să vă spun, că nu s'a consultat inima mea.

Colbert se înclină fără a răspunde.

— Cât pentru d-ta, domnule Lauzun — reluă regele — aduți aminte că Maria-Tereza este regina Franței. Natura sentimentelor noastre, gonește orice discuțiune.

— Sire, sunt foarte trist, dacă socotiți că v-am jicnit.

— Să sfârșim! — zise Ludovic XIV, apropiindu-se de un om încă destul de tânăr, care nefiind anunțat de vizita regelui, voia să-și scoată haina pentru a curăța un splendid trandafir de Olanda. Acesta era grădinarul.

Anul trecut, el desenase boschetele din Tuilerii și acum se ocupa, cu îngrijirea arbuștilor, care trebuiau să înflorească în primăvară.

Agitat de oarecare amintiri, de s'gur spăcute, Le Notre, nu auzise apropierea vizitatorilor. El mormăia în sine și să-și scape injurături energice, pe măsură cu foarfece crăcile trandafirului.

— Ei ce? Suntem noi de vină? îl întrebă regele. Grădinarul, se văzu pe neașteptate în fața Majestății Sale, nesăd măcar timpul să-și îmbrace haina și se jelui fără alt preambul: — Sire, scuze... azi dimineață domnișoarele de onoare, ale Doamnei Regina mamă, au mărșăluit în grădini și n-au ținut so-

coțală nici de prezența mea, nici de rugămintele mele.

Observați acest magnolier din America, este singurul pe care îl posedă Majestatea Voastră.

Ei bine, Sire, i-au rupt cele mai frumoase flori, au cules portocalele cele mai mari, au devastat trandafirii; din fericire am putut să ascund cel mai frumos trandafir pe care îl iubesc ca pe copilul meu, și pe care îl îngrijesc cu cea mai mare dragoste și care va trăi cincizeci de ani, numai să fie bine îngrijit.

Dacă eu mor mai înainte, să nu i se lase, să producă decât o singură floare de sezon.

Le Notre se duse câțiva pași mai înainte, arătând trandafirul căruia îi făcuse aceste elogii.

— Acesta este trandafirul cu o sută de foi, Sire, pe care l-am salvat dela devastare. Dar dacă se va mai repeta un asemenea lucru, declar Majestății Voastre...

— Aide, aide, liniștește-te — zise Ludovic XIV, — fetele sunt ca și fluturii, ele iubesc florile.

— Vai! drăcia dracului, Sire, dar fluturii nu rup crăcile și nu mănâncă portocalele.

Regelui îi scăpă un surâs, la această ripostă a grădinarului.

— Ei bine — zise El — spune-mi care sunt vinovatele?

— Toate Sire... adică nu, mânia mă face să fiu nedrept. Una singură n'a imitat exemplul tovarășelor sale; tocmai aceea care erea mai tânără și mai frumoasă decât acest trandafir și mai în cântătoare decât un inger. Sărmana feliță, căute să mă mângâie, pe când celelalte devastau ca într-o țară cucerită. Ea se numeste Luiza.

— O știu, este domnișoara de la Vallière — zise Lauzun, către Ludovic XIV, — aceea pe care ați remarcat-o ieri în cercul Doamnei Henriette.

— Ea va fi recompensată, zise regele. Singură dintre toate domnișoarele de onoare, Domnișoara La Vallière, va lua parte de balul cel vom da astă seară aici.

— Un bal? Ah! sărmane mele flori, strigă Le Notre, frângându-și mâinele de disperare.

— Dar Majestate, observă Colbert, ați promis, astăseară, audiență la doi arhitecți Claude Ferrault și Liberal Bruant! Cel d'întâi trebuie să vă prezinte desemnurile Observatorului și cel d'al doilea planul Hotelului Invalizilor.

— Primește-i D-ta pe acești domni. — răspunde regele. Noi vom dansa, pe când d-voastră veți lucra pentru gloria noastră iar posteritatea vă va rămâne recunoscătoare. Numai, pentru a împodobi aceste ziduri goale, să ceri dela fabrica Gobelins, pe care ai fondat-o, câteva din frumoasele tapiserii, cărora le-ai făcut atâtea elogii.

— Am înțeles, voi face întocmai Sire, — zise ministrul.

Spre marea disperare a lui Le Notre, balul avu loc chiar în sere, transformate, ca prin minune, într-o vastă galerie, unde se schimbau miile de ghirlande de flori, în diamante scânteietoare. Fiecare portocal părea un măreț candelabru de verdeață, având agățate de crengile sale, lumânări aprinse.

O mulțime de femei frumoase se învârtteau în mijlocul valurilor de lumină,

sub arborii înfloriți, grămădindu-se prin fața regelui, spre a obține fiecare o privire de admirație.

Vântul de iarnă sufla crâncen pe afară, cerșetorul sgribulit tremura la colțul străzii, în schimb curtea regală, dansa ca într-o zi de vară sub ramurile inverzite și respira parfumul florilor.

Tânăra regină nu lua parte la această adunare nebunatică, Maria-Tereza evlavioasă și resemnată fugea de plăcerile sgomotoase în care se arunca regele, soțul său, și ținea tovarășie reginei mame, mătușa sa.

Prin urmare, balul era sub presedinția Doamnei Henriette și Olimpia Mancini, contesă de Soissons.

Drăgălăse și timidă porumbiță, D-ra de la Vallière, sedea retrasă într'un colț, pe când regele, care de multă vreme o căuta cu ochii, o zări în sfârșit sub frumosul Magnolier, pe care tovarășele sale îl devastase de flori, faptă necugetată, pentru căre fură pedepsite nefiind pofite să ia parte la acest bal.

Un moment în urmă, mâna Luizei, tremura de emoțiune, strânsă de mâna regelui, căci Ludovic XIV, venise s'o invite la dans.

La sfârșitul balului Le Notre, care primise ordine precise, aduse trandafirul favorit, într'un mare și frumos ghiveci, bogat în ornamente aurite.

Sărmanul om, avea aerul unui condamnat care este dus la supliciu.

El puse arbustul pe cea din urmă treantă a unei estrade, la vederea tuturor și fiecare putea să citească, în partea de jos a ghiveciului, aceste cuvinte care stărnise altă dată ceartă în Olimp:

„Celei mai frumoase“.

Douăzeci de rivale pâliră, aflând că ducele de Lauzun, era însărcinat de Ludovic XIV, a duce trandafirul cu 100 foi, în apartamentul Domnișoarei de la Vallière.

Dar Le Notre, fu fericit, că i se permise de a îngriji personal, pe copilul său iubit, la favorita regelui.

Acest trandafir, deveni un talisman misterios, asupra căruia tânăra domnișoară, atrăsese stăruitorul amor al lui Ludovic XIV.

Ea urmărea cu cea mai mare grijă, toate fazele vegetațiunii, se înfrista până la lacrimi, dacă vre'un nou boboc, nu se ivea lângă trandafirul desvoltat, pentru a-l înlocui când se va scutura.

Luiza nu cedase regelui decât din iubire și visurile de ambiție nu-i tulburaseră încă inima ei naivă „asa de drăgălăse și atât de rușinoasă“, cum scria despre dansa M-me de Sevigné sărmana fată își plângea greșeala sa, la piciorul crucifixului.

Remușcările, pedepseau cu cruzime fericirea sa și de mai multe ori prețul care sluja liturghia, în Camera dela Versailles, auzi suspine înăbușite, venind dinspre tribuna regală și văzu întorcându-se, o umbră albă, ingenunchiată. Era Domnișoara la Vallière, care se ruga lui Dumnezeu, să-i ierte o noapte de amor. Inger căzut, Luiza își amintea de cer. Zece ani trecură. Tânăra continuă a-și expia prin lacrimi, slăbiciunea inimii sale.

Regăsim în castelul dela Sânt-Ger-

INAPELABILE

de ION MUNTEANU

main trandafirul cu 100 foi, așezat pe o meschioară poleită cu așr, dar sârmana floare, cu toate îngrijirile lui Le Notre, se înclina tristă pe tulpina veștedă, lângă dânsa D-ra de la Vallière, pe care regele o făcuse ducesă, plângea cu mare intristare. Ea primise acest titlu și onorurile care îl însoțeau, nenorocita, numai pentru copiii săi, căci avea doi copii cu regele, cu regele pe care acum n-1 mai iubea.

Luiza nu-și incredința durerea de cât lui Dumnezeu și unei amice, pe care o credea discretă și sinceră, *Françoise Athénais de Mortemar, ducesă de Montespan*

Aceasta intrând într-o seară la favorita regelui; o găsi plângând.

— Ce faci? — îi zise dânsa — de ce plângi? Regele nu vine să-ți dea probă de iubire? Dar îl acuzi pe nedrept Luizo.

Drept orice răspuns, Domnișoara de la Vallière, își aținti ochii pe trandafirul care se vestejea.

— Doamne! ce curioasă superstiție ai — zise Doamna de Montespan, care luă un scaun și se așeză lângă amica sa. Pe onoarea mea, dar e o adevărată copilărie, să crezi că iubirea unui rege, urmează destinul unei flori. Aide, copilito, adăogă ea, lovind ușor cu un evantai, mâinele frumusei desolate — ești din ce în ce mai adorabilă, de ce oare n-ai mai fi adorată?

— Pentru că o altă este atât de dibace să-și desfășoare în ochii regelui, atracțiunile pe care, fără îndoielă eu nu le am.

Athénais își mușcă buzele.

Aceste cuvinte ale Domnișoarei de la Vallière, aveau un accent de ironie dureroasă, ce nu puteau scăpa șiretei ducese.

Luiza termină prin a înțelege, că confidența sa, nu-i făcea proteștări de amiciție decât pentru a o pierde mai sigur.

În ajun, după joc, Ludovic XIV, nu stătuse de vorbă, multă vreme cu Athénais? Nu petrecuse destul, de felul cum M-me de Montespan, batjocorea, imitând pe unele persoane dela Curte? În fine, nu i-ai răspuns el, prin aceste cuvinte, crude, la reproșurile D-rei de la Vallière.

— „Luizo, ești nebună! Trandafirul tău, îți face confidențe. Bagă de seamă, el mă calomniează!”

Cine alta de cât Athénais, putea să descopere acest candid mister de amor? Și vai! în ce împrejurări le descoperise.

D-ra de la Vallière, în fața rivalei sale, d'abia putu să-și reție lacrimile, dar tot fu observată de Athénais.

Tonul ușor al D-nei de Montespan, consolățiile sale ipocrite, mângâierile a căror falșitate erau atât de transparente, indignară pe Luiza. Ea nu se putu stăpâni, de a nu-i arăta perfidia acestor mângâieri și bucuria rău ascunsă sub aceleași consolări.

Athénais se prefăcu, că nu înțelege.

Ea se apropie de trandafir, scoase din una din mânușile sale, o sticlută aproape imperceptibilă și cu o mișcare repede ea stropi tulpina trandafirului, cu acel lichid corosiv ce conținea sticluta.

Era pentru a treia oară, de când M-me de Montespan, reînvia această manoperă infamă, convinsă că infidelitatea regelui, depindea de uscarea trandafirului cu 100 foi.

A doua zi, Le Notre, găsi trandafirul uscat.

Pentru el era o pierdere nemărginită,

Pe când Hamide, văduva bogată a lui Guttam Husein se sbătea în chinurile nașterii, Ali și Mirza, lacomii săi cumnați încercau în camera vecină să cumperi medicul, care se găsea în fața celei unai grele probleme.

Mama sau copilul trebuia să moară, căci amândouă viețile nu puteau fi scăpate. Iar Ali și Mirza doreau din tot sufletul moartea copilului, rămânând ei astfel moștenitorii imensei averi ai fratelui lor. Căci văduva nu putea moșteni decât prin copilul ce i s'ar fi născut dela soțul care a văduvit-o în floarea tinereții.

Slujitorul vieții cu cuțitul de operație în mână cugeta adânc asupra datoriei sale, în timp ce Ali și Mirza îi vorbeau cu viclenie.

— Legile firii ne opresc să punem mai presus viața unui copil de a mamei sale. De dragul unui fruct, nu ne este permis să tăem pomul.

Cu adâncă înțelepciune medicul le răspunse:

— Nu cunosc mamă și fiu. Eu nu cunosc decât viața. Pentru ea mă lupt și împotriva morții. Iar viața înseamnă vâstar tânăr de dragul căruia culc bucuror tulpina putredă la pământ.

Atunci Ali și Mirza:

— Dar vorbești ca un nelegiuit. Tu sclav al vieții ai îndrăsnii oare să jertfești chiar pe înaltul Sultan unei mlă-

de oarece nu mai avea nici un exemplar din această floare.

Un șiroi de lacrimi, îi inundă fața când se întoarse către D-ra de la Vallière.

Luiza înțelese că nu mai avea nici o speranță.

Mai albă ca varul, ea luă o foarfecă de aur și tăia trandafirul veșted, pe care îl puse sub un glob de cristal.

Ridicându-și apoi ochii către cer, căută spre divinitate, forța de a-și stăpâni durerea.

Secolul lui Ludovic XIV, căzu în rulină, odăvălă cu gloria sa. Era în acea epocă nenorocită, când foamea grozavă și spăimântătoare, decima Parisul, pe când la frontiere Malborough și printul Eugeniu, distrugeau Armata regală, clopoțele monastirei din strada Sf. Iacob, sunau de înmormântare și pe două rânduri Carmelitele, în tăcere conduceau la ultimul locaș, pe una din tovarășele lor de suferință.

Când ele se retrăsese în chilii, după ce se terminase slujba mortuară, un bătrân ingenunchiă pe mormântul proaspăt. Mâna sa ridică globul de cristal, pus pe lespede, luă trandafirul uscat, ducându-l la buze, murmurând cu o voce intreruptă de plâns:

— „Sărmană femeie! sărmană floare!

Acest bătrân era grădinarul Le Notre, și carmelita moartă în ajun, era sora Luiza (Soeur Louise de la Miséricorde), altă dată „D ra de la Vallière“.

Trad. de CONST. MULESCU

dite tinere? Nu crezi oare că, vorbele tale te-ar putea pierde?

Dar medicul se încăpățână în părerile sale ca un catâr persan și ucizând pe mamă, scăpă fiul.

Cei doi unchi ai noului născut, infuriați au dus plângerea în fața cadului, care după-ce i-a ascultat cu atenție, a pronunțat următoarea sentință.

— Alah e mai presus de Mahomed, care e mai presus de mine, iar eu mai presus de voi și mama mai presus de fiu. Mama trebuia scăpată și nu fiul. Iar pentrucă medicul s'a încăpățânat în prostia sa, voi porunci să i se taie capul și vouă deasemenea, pentrucă împreună să o căutați pe mamă pe cealaltă lume și s'o aduceți înapoi.

Eu voi îngriji de copil și după-ce vă veți fi reîntors cu mama, vă voi tăia din nou capul împreună cu al copilului, care a fost hărăzit pe bună dreptate morții, și apoi dacă veți încerca pe urmă să-mi apelați sentința, vă voi tăia capul și a treia oară.

Și acum să se execute sentința.

II

La târgul din Sculin, Obeid Ulah îi vându lui Timur Hulagu din Isandac, zece catări cu cincizeci de lire.

Abia au schimbat însă animal și preț, că au năvălit un roi de muște ne mai cunoscute până atunci, cari au început să muște până la sânge dobitoacele camenii.

Au început să joace de durere Obeid Ulah și Timur Hulagu, iar catării înfățișate au asvârlit cu copitele în aer și apoi au început o fugă nebună, pierzându-se pentru totdeauna din ochii stăpânului lor.

Timur Hulagu, care predase aurul, dar rămase fără catări, îi pretinse vânzătorului să suporte și el paguba pe jumătate.

Neînțelegându-se, s'au luat la bătaie și apoi s'au supus judecătii cădiului Mehchemei, în timp ce au pledat astfel:

Obeid Ulah: — Alah, din înaltul cerului, dorind să-l pedepsească pe Timur Hulagu, a așteptat până ce mi-a numărat lirele și i-am predat catării și s'au ia luat. Dacă dorința lui Alah era să mă pedepsească și pe mine, ar fi trimis un vânt sălbatic și mi-ar fi suflat lirele din palmă. Atunci eu n'aș fi putut cere nimic cumpărătorului. E drept oare să suport o pagubă străină.

Pentru Timur Hulagu, vorbi cădiului după cum se spune mai la vale:

— Dreptatea e stăpână în ceruri, iar noi cei de pe pământ datorii suntem și o urmăm după slabele noastre puteri.

Alah în bunătatea lui nemărginită, mi-a luat deci catării, o Timur Hulagu. Pe bună dreptate vrei acum și tu, Obeid Ulah să aiă jumătate din pagubă, căci peate muștele au fost trimise de Alah încă înaintea de încheierea târgului, și deci te-a lovit pe tine nevinovat.

Deci aceasta-i sentința mea: pagubă să o purtați în măsură egală... Tu Obeid Ulah predă-mi cele 50 de lire și grăbete-te să te ascunzi ochilor mei. Iar Timur Hulagu mulțumește-mă pentru dreptatea ce am făcut, împărțind pagubă în două jumătăți egale: zece cămile Alah, iar prețul cămizilor mie.

TREI PSALMI

din Psaltirea tradusă acum din nou de către preoții profesori universitari la facultatea teologică din Chișinău:
GALA GALACTION ȘI VASILE RADU

PSALMUL 9

Cântare de slavă lui Dumnezeu, care arde pe nelegiuți și ocrotește pe cei săraci.

1) Starostelui cântăreților, diapă podod... „Mori pentru fiul” — un psalm al lui David.

2) Lăuda-te-voi pe tine Doamne, din toată inima mea; istorisi-voi toate minunile tale;

3) Veseli-mă-voi și voi sălta de bucurie pentru tine. câta-voi, Prea Înalte, numele tău!

4) Pentru cuvântul că vrăjmașii mei nu inapoi, se poticnesc și pier din fața ta.

5) Căci tu ai adus la biruință pricina dreptății mele; tu ai șezut în jilțul tău drept judecător.

6) Mustrat-ai popoarele, stărpit-ai pe ele fără de lege, numele lor l-ai șters și în veac de veac.

7) Dușmanul e una cu pământul, pășină pe veci, iar cetăților pe cari le-ai dat pieritu-le-a până și pomenirea.

8) Ci Domnul rămâne pururea și încredinșat spre judecată jilțul său.

9) Judecă lumea întru dreptate, proces neamurilor pe drepte pravili.

10) Și, astfel, este Domnul un loc de speranță pentru cei apăsați un turn mântor în vremi de strămtorare.

11) În tine își pun nădejdea cei ce au cunoscut numele tău, căci tu nu părăsești pe cei ce te caută pe tine Doamne.

12) Slăviți în cântări pe Domnul, sălăvitorul în Sion, vestiți între noroade pezele sale mari!

13) Căci el, răzbunătorul vârsărilor de sânge, și-a amintit de ei și țipetele saracilor nu le-a uitat.

14) Milostiv fii mie Doamne; vezi obida mea din partea celor ce mă urăsc, și cel ce mă ridică din porțile morții.

15) Ca să propovăduiesc toate faptele minunate tale și de izbăvirea ta să mă bucur foarte, în porțile fiicei Sionului.

16) Prăbușitu-s-au păgânii în copca pe care au pregătit-o, în lațul pe care l-au strigat să-și prindă piciorul lor.

17) Știut fie că Domnul a făcut judecată în isprava lucrată de chiar mâinile lui să incurcat cel fără de lege. Sela.

18) Întorcă-se în locașul morții cei nelegiuți, toți păgânii cari își uită de Dumnezeu!

19) Căci nu pe veci uitat este săracul, și nădejdea nevoiașilor nu pierde de istov.

20) Înălță-te, Doamne! Să nu biruiescă omul; judecați să fie, în fața ta, păgânii!

21) Pune, Doamne, spaimă peste ei! Să-și dea seama păgânii că numai oamenii sfinți! Sela.

PSALMUL 19.

Descălușarea măreției dumnezeiești din natură și din lege.

1) Starostelui cântăreților — un psalm al lui David.

2) Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu și făria destăinuiește lucrul mâinilor sale:

3) Ziua zilei i-o spune în murmur și noaptea nopții i-o dă în știre.

4) Fără solie, fără cuvinte, fără graiu care să fie auzit.

5) În tot pământul iese pravila lor și până la marginile lumii cuvintele lor. Soarelui i-a pregătit, acolo, cort.

6) Și el e asemenea unui mire, ieșind din cămara sa, și bucuos ca un viteaz să străbată în fugă calea sa.

7) El răsare dela un capăt al cerului și-l străbate rotund până la celălalt capăt și nimeni nu este în stare să se ascunză de văpaia lui.

8) Legea Domnului este desăvârșită: ea întărește sufletul; mărturiile Domnului sunt adevărate: ele înțeleptesc pe cei zmeriți.

9) Poruncile Domnului sunt drepte, ele înveselesc inima; pravila Domnului este curată: ea luminează ochii minții.

10) Frica de Domnul e fără prihană; ea ține în veci vecilor judecățile Domnului sunt adevăr: ele sunt toate drepte.

11) Ele sunt mai de iubit decât aurul, decât grămezi de aur lămurit și mai dulci decât mierea, de cât mierea care se scurge din fagure.

12) Pentru aceea, servitorul tău ia îndemn și învățătură dela ele: întru păzirea lor e mare răsplătire.

13) Cine poate să ia aminte la greșelile cele fără de voce! Iartă-mi greșalele cele fără de știință cari rămân întru ascuns!

14) Cruță pe robul tău de oamenii semeți, ca să nu pună stăpânire asupra mea. Atunci voi fi fără vină și curat, dinspre păcatele cele mari.

15) Fie cuvintele gurii mele și cugetarea inimii mele, în fața ta, spre bună plăcerea ta, o Doamne vecinice, stânca mea și izbăvitorul meu!

PSALMUL 39.

Cât de trecătoare e viața omului! Cerere pentru iertare și pentru ocrotire dumnezească.

1) Starostelui Cântăreților — lui Jedutun. Un psalm al lui David.

2) Am zis: Voi păzi căile mele ca să nu păcătoiesc cu vorba; voi pune frâu gurii mele, câtă vreme cel fără de lege va fi înaintea mea.

3) Și am rămas mut și tăcut și fără grai, lipsit de orice bine, dar durerea mea s'a întetit.

4) Înăuntrul meu s'a aprins inima mea, în cugetul meu arde ca o văpaie, și limba mea s'a deslegat.

5) Fă-mă, Doamne, să cunosc sfârșitul meu și lungimea zilelor mele câtă este. Vreau să știu cât sunt de trecător.

6) Iată, tu ai dat zilelor mele lărgimea unei palme și viața mea este ca o nimica toată înaintea ta; cu adevărat, omul este numai o suflare! Sela.

7) Da, ca o umbră trece viața omului, zadarnic este tot sbuciumul său, adună și nu știe cine va culege.

8) Și acum ce pot să aștept, o, Doamne? Nădejdea mea este în tine.

9) Scapă-mă de toate păcatele mele, nu mă face de ocară în fața celui nebun.

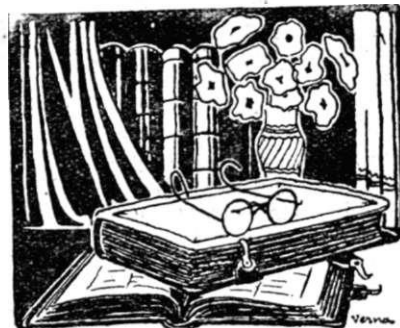
10) Eu tac și gura n'o deschid căci tu ești carele faci toate.

11) Dă la o parte dela mine loviturile tale, căci de țărnia mâinii tale mă prăpădesc.

12) Când pedepsești pe om pentru fără de legea lui și-l dojenești, tu nimicești, ca molia, ce are el mai scump. Cu adevărat, omul este numai o suflare. Sela.

13) Ascultă, Doamne, rugăciunea mea, pleacă urechea ta, la strigătul meu și la lacrimile mele ia aminte căci sunt la, tine un oaspete, un călător, ca și părinții mei.

14) Intorce dela mine privirea ta plină de mânie, ca să mă înviez, mai înainte ca să plec și să nu mai fiu.

CRITICA LITERARA

POETI ȘI SCRITORII DECADENȚI

Acum sunt foarte mulți — iar tânăra generație a trecut cu arme și bagaje în acest lagăr.

Desigur că acest lucru nu este spre cinstea generației și vom arăta de ce.

După război, a urmat o întreagă serie de tineri, cari nu au prea învățat carte. Au trecut prin școală, cum câinele prin apă. Atunci s'ar alipit de o școală care nu le cere nici un fel de pregătire.

Ce înțelegem noi prin decadentism, sau mai bine zis, școala nouă? Este o relatare, pur și simplu, a realității, așa cum e, sau deformată de anumite vicii. Un decadent a fost și acest Marcel Proust, care a ținut să simtă spasmele incestului în cea mai scabroasă concepție și în cea mai încălțită formă literară. Școala nouă ne redă fotografii, sau face concurență proastă cinematografului, — a cărui valoare unică este că e mut, vai! de el va fi atunci, când va vorbi! Va fi moartea lui! Sigură și inevitabilă!

Scrii o nuvelă, printrivești o poezie, așa cum te taie capul, fără să ți-l bați de loc și fără să te gândești a spune ceva. E cel mai ușor lucru din lume să fii scriitor din școală nouă: nu ți se cere nici un fel de cunoștințe speciale, e o trâncăneală de fraze ca să

„câtezi” pe proști și pe burghez. Ca un corolar al bolșevizmului social este această școală nouă în artă, care nivelează pe Grethe cu ultimul scrib sau rimător dela cutare gazetă literară decadentă.

I s'a spus școală decadentă, pentru că scoboară scrisul dela marea lui menire morală și educativă la o simplă mângăleală de anagramați sau șarlatani.

De altfel publicul cel mare „a mirosit” una, de acest scris decăzut, pe care îl repugnă și de care fuge ca dracul de tămăie.

Această școală și-a ales de Dalai-Lama pe un prozator de talent, și l'a făcut ce nu este, adică poet. Ca elev al Mșelor, iată ce serie nouă Dalai Lama:

*Scriu aci, uituc, plecat,
Ascultând glasul ciudat
Al mlaștinii și al livezii,
Și semnez: Tudor Arghezi...*

Sau

*Când îl rod păduchii căteodată,
Pe dedesubtul platoșei domnești,
Prințul te simte, spadă fermecută,
Prinsă de sold, c'ai tresărit și crești.*

Și încă Dalai-Lama decadent este un poet „clasic”, dar elevii lui merg până

la nebunie cu libertățile și licențele lor!

Dar, despre asta, cu altă ocazie, vom mai reveni.

I. FOTI

POVEȘTEA CALENDARULUI de comandor Negulescu Aurelian (Moș Delmare).

„Alarmat de desbinarea pe care dămanii credinței strămoșești cearcă și facă între frați, sguind temelii de țiunii”, vechiul navigator al apelor ca este comandorul Negulescu Aurelian — cunoscut sub blajinul nume de Moș Delmare — s'a simțit îndemnat să scrie la iveală „Povestea calendarului”, contribuind astfel cu sufletul său de bucurie creștin și cu necontestata sa autoritate de cunoscător în știința astronomiei, la răspândirea Luminei și Adevărului.

Scrisă într'un stil mai mult decât viu și presărată cu adevărate scântee de spirit, „Povestea calendarului”, cuprinsă într'o simpatică, dar eficientă broșură (lei exemplarul) reușește să arate cititorului — instruindu-l și amuzându-l tot deodată — că acest măsurător al timpului (*Calendarul*) nu este altceva decât un ceasornic omenesc, care trebuie îndreptat după cel ceresc.

Sfătuim deci pe cititorii să-și procure această necesară lucrare populară, care n'ar trebui să lipsească din nici o casă unde se găsește ceas și calendar pe perete.

I. GR.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T e a t r u

TEATRUL ALHAMBRA

„VIAȚA E FRUMOASA”, cu Puiu Iancovescu

Frumoasă piesă.

Păcat, că are roluri cam multe. Nu fiindcă n'ar fi necesare excelenței piese tinerești, ci fiindcă acei cari interpretează rolurile și mai ales strică admirabile impresiuni, pe care o fac partenerii principali, Puiu Iancovescu și d-na Marieta Sadova.

Pentru întâia oară, am văzut pe Iancovescu apărând pe scenă într'un costum sdrențuros, înfățișând un tip de vagabond, așa putea zice înțelept.

Vagabondul nu face nimic. N'are nici o ocupație. Lânzește pe cheiul Senei și se odihnește în azilurile de noapte. Și e mulțumit de viață, fiindcă nu râvnește și nu se simte umilit; e isteț și are o melancolie de resemnat; se simte liber, deplin liber, fiindcă e descătusat de vacarmul poftelor și ispitelor.

E în sufletul tipului reprezentat de Iancovescu, — numit în piesă Magnificentius, — interesantă filosofie. E o sim-

teză de voioșie a liberării de sub năvala poftelor și dorințelor și sfidare blajină față de cei cari se frământă și-și complică viața.

Magnificentius se întâlnește cu o fată căreia-i aduce punga, pe care a pierdut-o. Fata se credea iubită. Repede însă a fost dezamăgită.

Și atunci ispitită de spusele vagabondului înțelept, mulțumit — caută să-l urmeze. Intră în azil și ea. Dar deprinderile de altă dată, tumultul în care a trăit, ambițiile, râvnirile anterioare o atrag.

Încă odată, frumoasă piesă.

Fără îndoială, că piesa cere actori de mare talent. Protagonistii i-a găsit. Nu se putea să găsească alții. Iancovescu e tânărul isteț, vioier, vibrant, care știe să interpreteze, mai mult încă, știe să colaboreze cu autorul, reliefând adâncul înțeles al dialogului și punând în valoare importanța caracteristică a expresiei.

D-na Sadova, — despre care am spus într'o cronică trecută, că n'a prea corectat rolului, — de astă dată a fost pe acelaș plan cu Iancovescu.

Mai am un cuvânt bun de spus, d-lui Lassay. Celalți...

B. C.

TEATRUL MIC

„CLUBUL ȚICNIȚILOR” comedie în 3 acte.

Poate din cauza titlului, care promite o farsă, sau o comedie bafă, poate din cauza interminabilului prim act, cine putea preciza cauza unui succes, — publicul dela premieră a suferit o dezamăgire.

Subiectul, — pentru că sunt curioși ca să ar vizi să-l afle, — se poate rezuma astfel: O lucrătoare cu nervi, protejată de trei bătrâni ratați, ajunge mare cântăreață, se cabotinizează.

Mai târziu, ascultând glasul conștiinței, rechemată la viață de mizeria bătrânilor, renunță la musichall și le dă concert la clubul lor, al țicniților.

Despre interpretare am putea spune că a fost mediocră.

D. Fotino, cu mult curaj s'a silit să ducă până la capăt un rol destul de greu.

Momente bune au avut d-nii: Niculescu-Buzău și Antoniu. Cel din urmă trebuie urmărit, are talent.

INT.

EXPOZIȚIILE

În sala „Ileana” (Cartea Românească) pictorul D. Stoica expune peste o sută de lucrări, picturi și desene, în cea mai mare parte compoziții cu subiecte din trecutul românesc istoric și legendar, ori din lumea basmelor noastre.

Nimic mai lăudabil ca stăruința artis-

mai comun s'ar chema poate specializare.

— „Din luptele boerilor basarabeni cu hoardele tătare”; „Barbarii în Dobrogea”; „Întoarcerea romanilor din incursiune”; „Panduri la foc”; „Panduri la taifas” și altele — sunt titluri destul de semnificative pentru delimitarea câmpului de investigație plastică ale d-lui Stoica.

D-sa este din seama pictorilor cari, spre deosebire de cea mai mare parte a colegilor contemporani acordă în opera d-sale anecdotei rolul capital, pentru succesul căruia se devotază totalul mijloacelor de realizare edificatoare atât în

tantă dela grupările din primul plan până la ultimul, lipsind tabloul de fundamentul impunător al unui moment sintetic pentru care restul compoziției trebuie să rămână accesoriu susținător.

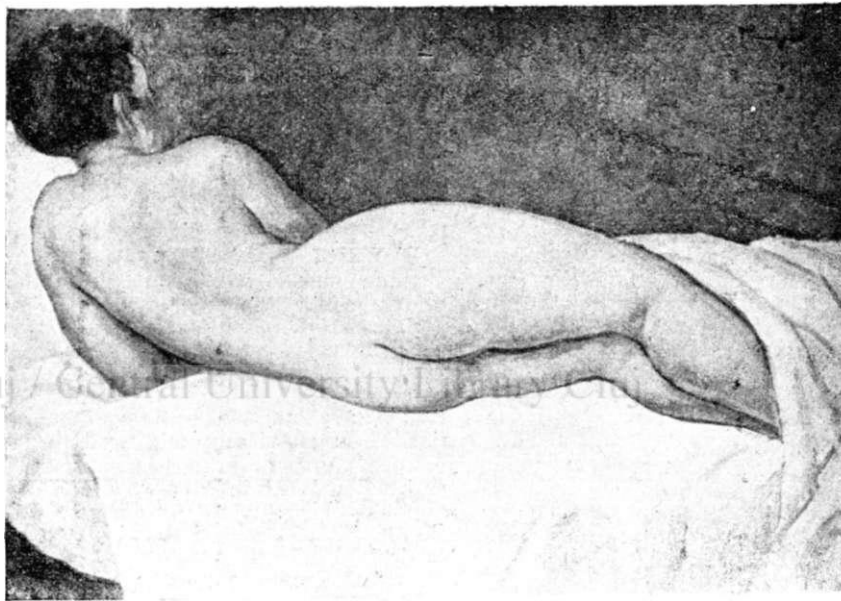
Prin egalitatea de lumină personajele și lucrurile se suprapun plat ca imagini decupate din studii izolate, atmosfera lipsește și lucrurile pierd consistența lor.

Aceste remarcă sunt cu atât mai valabile cu cât subiecte ca acele ce formează majoritatea în tablourile d-lui Stoica — atitudini războinice — sunt prin natura lor făcute să deștepte un sentiment de energie și ca atare mijloacele de

N. N. TONITZA: „La colț”

tului d'a evoca, fixându-le definitiv, scene din viața eroică a strămoșilor cu pitorescul costumelor, cu obiceiuri și tradiții seculare prinse'n momente de încercări aspre ale neamului frământat de vicisitu-

N. N. TONITZA: Nud

sensul documentar cât și din punct de vedere plastic.

Pentru acest rezultat, d. Stoica este cu prisosință înzestrat cu însușiri de compoziție ajutate de o surprinzătoare facilități de penel.

Sânt calități cari își au cusururile lor.

Astfel dacă pe deoparte nu se pot tăgădui meritele picturii istorice ale d-lui Stoica, nu pot trece însă neobservate anumite slăbiciuni ale picturii sale — pur și simplu — detașată de orice calificativ.

Toată abilitatea d-sale nu poate înlocui lipsa de vigoare — dacă nu chiar o determinare — pricinuită de un fundamental desinteres pentru valorație. De aci fragilitatea expresiunii plastice, confuzia de planuri și de volume la care contribuie în mod simțitor și profuziunea de personaje și obiecte grămădite mărunț pe suprafețe relativ restrânse.

În tablourile reprezentând de pildă o bătălie, o conspirație sau „proclamarea revoluției”, grămădirile mulțimii sunt urmărite de autor cu prea egală impor-

sținere trebuiesc să fie din cele mai vi-guroase.

Calitățile d-lui Stoica sânt ale unui excelent ilustrator.

Câteva din desenele d-sale sânt, prin puterea de observație, așezarea în pagină și intenția de pătrundere interioară, mărturie de un real talent care în tablourile mari se risipește adesea, antrenat de virtuozități superficiale.

„Un stegar” (106) e un cap studiat solid, bine încheșat, de mult caracter, și de un colorit cald.

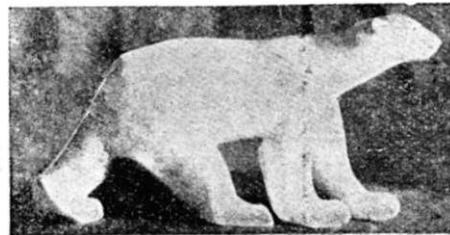
C. VLADESCU

N. N. TONITZA: Repaus

ționale istorice întretăiate ici și colo de romantismul episoadelor duloase.

E poate chiar un sacrificiu la care artistul subscrie — se pare — cu destul entuziasm această predilecție, pentru o sursă unică de inspirație, care în limbaj

aşa şi-aşa...

Domnule Director,

Sunteți rugați să binevoiți a publica în anunțurile bibliografice următoarea notă:

Din *Dicționarul Limbii Române*, publicat sub auspiciile Academiei Române și redactat la Cluj sub conducerea d-lui profesor Sextil P. Țărcariu, au apărut două noi fascicule: unul din Tomul I, partea II, cuprinzând cuvintele *Cartal-Ce*, și celălalt (6) din Tomul II: *Holercă-Imbrăcină*.

Fasciculele se vând cu 150 lei și se pot procura prin librăria Pavel Suru sau deadreptul la cancelaria Academiei.

Până acuma sunt publicate următoarele părți din marele dicționar:

Tomul I, partea I, cu literele A-B, și trei fascicule din partea II, cu litera C-Ce; iar din Tomul II, 6 fascicule cuprinzând litera F-Imbrăcină.

Toate fasciculele apărute până acuma se pot procura în prețul total de lei 1950.

„**SCRISUL NOSTRU**” este ultima revistă bărlădeană, scoasă sub auspiciile „academiei” cu același nume — în sănătosul oraș de provincie care a dat aripă lui Vlahuță, Gârleanu, Nanu, Corneliu Moldovanu... Apare îngrijit și modest — deocamdată lunar — cu colaborarea câtorva elemente vechi (d. Tutoveanu) alături de tineretul parte cunoscut dela „Gândul nostru” parte abia debutant.

În numerele de Ian, și Febr. d. Tutoveanu ne oferă interesante notițe în legătură cu istoria literară desfășurată pe aceste meleaguri. Din informațiunile d-sale aflăm că primele publicațiuni literare ale acestui oraș au fost: gazeta „Paloda” (organ al intereselor generale), revista culturală-literară „Gheorghe Lazăr” și „Semănătorul” lui Vlahuță. P.

UN SFAT pentru editorii cari se ocupă cu tipărirea de literatură auxiliară școlară: să întrebuițeze pentru scrierea ei, cea mai corectă și mai completă ortografie a Academiei. Aceasta chiar dacă „îngrijitorii” acestor tipăriuri nu admit, din neștiință sau din snobism, acea ortografie oficială. Justificarea acestui sfat: lecturile amintite trebuie să fie auxiliarele elevilor și prin conținutul, și prin forma, și prin corectitudinea lor ortografică. P.

„**GRAINICUL**” din Ploiești e o revistă bilunară — „Expoziție colectivă de literatură” — care apare, de vreo 3 luni, sub conducerea d-lor F. Voican și St. Alexiu. Scrisă cu mult respect pentru valoarea cuvântului, ea se ferește cu grijă de înrăuririle stricătoare ale unui modernism nesincer, nenatural, deșănțat și neliterar. Cetirea ei nu poate dăuna nimănui. P.

LITERATURA ȘI POLITICA. E un amestec pe care — hebdomadă — o cunoscută gazetă literară îl servește publicului.

Interesant e faptul că — totuși — crezul ei gravitează, printr-o stranie îndemănare echilibristică, pe rând sau simultan în jurul atâtor axe politice.

Astfel — spre a o caracteriza rezumativ:

prin redactorul și directorul ei, face politică de partid, publicând numeroase contribuțiuni de-ale scriitorilor confraterni;

prin note, informațiuni și reclame, prin unele dări de seamă și spicuiuri face:

când politică editorială;

când politică de cenaclu;

prin unii colaboratori, face politică de demoralizare;

prin numeroasele traduceri cărora le dă adăpost, militează;

când cu filosemitismul;

când cu sovietele;

când cu umanitarismul;

în fine — ultima înfățișare: acum în urmă, și-a pus în gând, ca un ecou al mișcărilor comuniste, să desgroape pe o-dihniții întru cele vecinice ai vechei mișcări socialiste — făcând, bineînțeles, din fiecare un „erou”.

E, desigur, un adevărat record să întâlnești, în coprintul aceluiași pagină, atâta amestec. Nu negăm, totuși, că scara posibilităților de orientare ar fi fost epuizată... P.

RUBRICI VOLANTE... Aceiaș publicațiune merge până-acolo, în flatarea unora dintre colaboratorii săi, încât, pentru tămăirea lor, înființează și desființează rubricile... Astfel, când vreunul dintre aceștia tipărește o nouă carte, foaia apare cu „Cronică literară”; când, întâmplător, conferențiază — cu rubrica numită „conferințe”; infine, când un altul participă la vreo sezătoare, întâlnim rubrica „Sezători”, ocupată, bineînțeles, toată numai cu înțări la adresa fericitului participant. E desigur — un exces de zel unic, dar și o batjocorire a cetitorului neexperimentat. P.

„**ROMANȚIOSII**” lui Ed. Rostand au fost reeditați în traducerea în versuri a d-lui Mircea Rădulescu. Fără să intrăm în intimitatea textului românesc, credem că bine s'a făcut: „Romanțiosii” e o operă de care sufletul românesc actual are multă nevoie. Să adaug faptul imbucurător că traducătorul are oarecari contingente formale cu autorul operei? P.

DELAȚIUNE ? Revista „Pentru noi” continuă să apară în condițiuni — tehnice, literare — destul de bune pentru tinerii cari își fac un crez din editarea ei.

Credem însă că acuzațiunea de delatori cu care s'a răspuns unei notițe pedagogice publicată într'un număr anterior al „U. L.” e gratuită și — de ce nu? — deadreptul jignitoare.

Nu avem niciun interes să denunțăm pe nimeni. Autoritățile școlare au — desigur — destule mijloace de supraveghere (și cazul încă recent a dovedit-o) a moralității elevilor și a bunului mers al școlii.

Am vrut atât: Să relevăm o contradicție — întâi pentru conducerea publi-

cațiunii (pe care o bănuiam puțin vigilentă de data aceasta).

Sântem pentru încurajarea tinerelor talente. O spunem cu sufletul deschis. Adăugăm însă: în condițiunile, poate prea rigide, ale școlărității. În astfel de împrejurări cleul ca atare, chiar dacă are o deprindere înaintată a exercițiilor stilistice — nu are îngăduiala nu să recomande altora, dar nici să cetească anumite pagini. Aceasta — bineînțeles — dacă ținem cu orice preț — să-l păstrăm ca elev și ca suflet curat.

De aici: imperativul categoric al unei intervențiuni profesionale care — însă — să nu fie numai cu numele. Concluzia: conducătorul revistei „Pentru noi” să contraze tot ce se publică sub răspunderea personală a d-sale. P.

„**EDUCAȚIA**” „revistă pentru școală și familie” a intrat — cu numărul pe Ian, — Febr. în al XII-lea an de existență. E — desigur — un record cu atât mai mult, cu cât, în tot acest, amintita publicațiune, a făcut cunoscute atâtea chestiuni de ordin școlar și educativ, părinților și corpului didactic. Aceste gânduri ne îndreptătesc să felicităm pe „îngrijitorii” ei: d-na Maria și d-l Gh. Beiu-Paladi. P.

INCEPATORII. — Imi vine un caet cu versuri și — odată cu el — o nouă și zrea enigmă. Fără — ne găsim în fața unui debutant sau, mai de grabă, debutante. — versurile nu poartă nicio semnătură. Ne simțim obligați să-l cetim — cu tot optimismul omului de bună creștință — și să reflectăm.

Din nefericire, deastădată, puține vom avea de spus:

o simțire, într'adevăr, se degaje din caet, dar — vai! — o simțire care n'a ajuns să fie poetizată, care n'a putut să se fixeze ca artă. Și aceasta din cauză că

— în drumul ei spre această supremă țintă — a dat peste atâtea și atâtea piedici. Iată — deocamdată — una:

lipsa completă a puterii de despersonalizare și impersonalizare. Cântărețul anonim prea e el, prea se închie în cercul restrâns al intereselor proprii, prea pledează o cauză pe care — vai! — n'are mijloace s'o facă sensibilă și generică.

De aici un sfat pentru începători: sînteți în vârsta simțirilor. Să nu credeți însă că tot ce voi simțiți interesează și pe alții. Așadar două lucruri: mai întâi o selecțiune în simțire și apoi o violență de mijloace artistice prin ajutorul cărora simțirile odată triate prin măsura generalului, să poată deveni opere de artă poetică.

Dar nu acela e singurul cusur al caetului de care fu vorba. P.

REEDITARI din literatura mai veche. Vol. I „Opere complete” de Al. Odobescu:

din literatura medie:

I. Slavici: Manea; din cea mai mult sau mai puțin nouă:

I. Agârbiceanu: Arhanghelii; Nestor Ureche: Zănele din Valea Cerbului;

Damian Stănoiu: Necazurile părintelui Ghedeon;

Ionel Teodorescu: Ulița copilăriei.

P.

Literara

O seama de cuvinte

Cineva întreabă pe doamna d'Argenson, soția ministrului de finanțe al Lui Ludovic al XV-lea pe care îl preferă dintre frații Tallien, reputați curtenitori.

— Uite ce e, răspunse ea, de câte ori stau de vorbă cu unul dintre ei, îl prefer pe cellalt!

Romancierul Michaud, era certat cu confratele său Lacretelle și îl vorbea de rău, de câte ori avea prilejul. Intr-o zi un important om politic îi spuse un secret, atrăgându-i atențiunea:

— Pă așa ca să nu știe nimeni ce li-am spus!

— Va să zică e necesar ca să nu se afle chestiunea asta?

— Sigur!
— Atunci spune-i lui Lacretelle să o publice într'unul din romanele lui!

Se discuta, pe vremuri, în salonul frumoasei Eve Lavallière despre caracteristicile egoiștilor și fiecare încerca să dea o definiție.

Eve Lavallière zămbi și spuse cu convingere:

— Egoist este bărbatul care mă vede și nu dorește să-mi facă cunoștința!

Celebrul avocat Campinchi, pleda un proces important la Curtea de Apel. Președintele distrat, discuta cu un magistrat și întorsese aproape spatele lui Campinchi.

Acesta însă fără să se demonteze, continuă calm:

— Mă voi referi în această privință la hotărîrea dată de onorata Curte în spatele căreia am cinstea, să pledez!

Președintele a întrerupt brusc conversația și s'a întors.

Romanul lui Pierre Benoit „Le lac salé“ înainte de a apare în volum, a fost publicat în Revue de France. În această primă formă a publicării, Pierre Benoit vorbind despre principala sa eroină scria următoarele:

„Am în șir venea regulat la masă, se așeza, sta până la sfârșit, dar nu deschidea gura“.

Întrebat de un critic literar, în ce fel reușea să se hrănească această fenomenală Barbara Ubrick, dacă nu deschidea gura, Pierre Benoit a scos această frază la publicarea romanului în volum.

O doamnă vine la pictorul Laurent să-i comande un portret și îi spune numai decd:

— Imi garantezi asemănarea?

— De sigur doamnă!

— Pentru câți ani?!

bazar

O MINUNE DE ARTA GREACA SE VA VINDE IN CURAND

O veste, care a produs senzație în lumea întreagă și mai ales în America, e aceea că un faimos obiect de artă unic în felul său și care de peste o sută de ani făcea fala marelui muzeu britanic va fi vândut prin licitație publică în ziua de 2 Mai în sala de vânzare a casei Cristie, Manzon & Woods din Londra. Acest obiect e faimosul vas grec, cunoscut sub denumirea de „Vasul Portland“ după numele familiei ducilor de Portland a cărei proprietate e și care îl împrumutase numai „Muzeului Britanic“ spre a putea fi văzut de publicul din lumea întreagă. Acest minunat vas unic în felul său, e un splendid specimen de artă greacă și a fost descoperit în Italia, lângă Roma fiind mai multă vreme proprietatea familiei Barberini, pe terenul căreia fusese găsit și trecând apoi în posesia ducilor de Portland. El e de sticlă de un colorit delicat albastru, pe care sunt gravate în relief, în felul camelelor, grațioase figuri de femei și bărbați în alb. Procedul întrebuintat pentru executarea acestui vas e necunoscut azi și cum un al doilea exemplar, — cel puțin atât de perfect ca execuție, — n'a mai fost găsit, se înțelege de ce se pune atâta preț pe acest specimen unic. Se crede că el va fi vândut cu o sumă care poate varia între 50.000—100.000 dolari, sau poate chiar și mai mult dacă se va naște concurență între amatorii de peste Ocean. Și totuși acest prețios obiect de artă ar prezenta un grav defect în ochii profanilor sau ai vre-unui îmbogățit de război, improvizat amator de artă... căci el nu e intact, nu e nici măcar numai știrbit ci e refăcut cu o răbdare adevărat măiastră din peste o sută de bucățele, după ce o piatră asvârlită de un nebun îl sfărâmasese acum câteva zeci de ani chiar sub ochii vizitatorilor marelui muzeu Britanic.

Nebunul a fost amendat numai cu cinci lire sterline, costul vitrinei în care era vasul, — iar acesta a fost reconstituit spre marea bucurie a iubitorilor de frumos și desigur spre satisfacția fericitului cumpărător, care la 2 Mai viitor se va numi proprietarul vasului Portland.

caricatura zilei

PRECOCITATE

NICU (de 4 ani) către mama sa care-l urechia:

— Ah! Dumnezeuule, cum ași vrea să fiu acum însurat!..

LINIȘTE... LINIȘTE...

SERVITOAREA (către d-soarele bătrâne): Săriți, d-soarelor s'a aprins casa. Iată și aparatul de stins.

DOMNIȘOARA ANA: — Ți-am spus Marito să aduci întotdeauna obiectele pe tavă.

APTITUDINI

— Știți, d-le, că i-am găsit un loc fetei mele, că bună la toate...

— Ai fost înțelept... căci nu era bună la nimic!.. (Show).

Pagini uitate

POVESTE DE PASTI

de ION GORUN

Eu am știut odată o poveste de Paști, dar am uitat-o. Câte nu se îngroapă așa, în cimitirul acela nemărginit, în care zac atâtea nenumărate priveliști și întâmplări ce ne-au îndămpinat în viață, și cum uneori ne răsar așa pe negândite, iar alte ori trebuie o sguđuire mare, puternică, din afară sau dinăuntru, ca să rechem la viață arătări cari cine știe câtă vreme au odihnit până atunci în mormântul lor.

Ne poartă viața pe cărările ei și ne duce, fără să ne prea dea răgaz să stăm și să chibzuiem în toată clipa: unde? cum? Și ne pomenim pe căi de cari n'am visat, și ne cufundăm în pustietăți sau ne pierdem în vălmășaguri, de care rămăneam uimiți.

Iar uneori, trezindu-ne vedem că ne-am lăsat duși în neștiere de suvoiuri turburătoare, căci n'am mai știut privi la dreapta și la stânga, ci ne-am uitat tot numai la dăra ce ne-a răpit cu ea, până ce s'a întunecat zarea înaintea ochilor noștri.

În literatura universală nu vor fi fiind multe frumuseți la fel cu cea pe care a pus-o Goethe în scena din Faust, în care el, pătruns de nimicicia vieții și a străduințelor neputincioase omenești, se hotărâște să sfârșească, și ridicând cuța cu otravă, stă gata să închine zorilor solemni și supremul salut... Dar în clipa aceea clopote încep să sune și glas de coruri se aude:

*Cristos a înviat!
Vestiți bucurie
Cui scris fu să-l ție
În tristă robie
Străvechiul păcat...*

— Ce murmur adânc, ce sunete clare, îmi smulg de la gură paharul de odată? — tresare atunci Faust și-și aduce aminte...

Cântările continuă. E corul femeilor:

*Cu măresme, noi
L'am îmbălsămat,
Credincioase apoi
Aci l'am culcat;
Giulgu i-am adus
Să-l îmbrobodim
S'acu pe Isus
Vai! nu-l mai găsim.*

Apoi răsună iar corul ingerilor:

*Cristos a înviat!
Vestiți mântuire
Celui ce n'îubire
Prin grea ispitire
Trecut-a curat!*

Și corul ucenicilor, și iarăș îndemnul dumnezeiesc întru îndeplinirea menirii lor:

*Cu fapta laudând,
Iubire-ardând,
Frățește-ospătând,
Curântul purtând
Și har trâmbițând...*

Toate acestea răsună și în sufletul lui Faust din care credința își luase sborul, cât numai știa o mai auzia,--

și îl înmoae și îl supune prin puterea amintirii: „Atunci se cobora ceresc sarut pe fruntea mea în tăcerea sărbătorii; la glas de clopot am simțit fiorii ce numa în rugăciune-am cunoscut. Un dor fierbinte și neînțeles, pe câmp și prin pădure mă mâna, — și printre lacrimi ce-mi curgeau ades, simțeam în mine-o lume cum creștea”.

Amintirea! — „Cântarea aceasta jocurile tinereții, vestea, și fericirea primăverii... Misterul a vorbit, misterul ce este în puterea veșnic vie și învie-toare -- ea îl întoarce și pe Faust în brațele vieții” — și-l face să se avante într-o supramă pornire de duioșie, re-improspătată în inima ce cu un ceas înainte și-o credea ofilită pe vecie: „Cântări cerești și dragi, sunați-mi dar! Curg lacrimi, — pământ, al tău sunt iar!”

Puterea aceasta curățitoare de suflet, puterea aceasta misterioasă, a re-improspătării de simțiri și gânduri, este oare-care-va dintre noi care să n'o fi simțit nici odată?

O sguđuire din afară sau dinăuntru... „Stai față în față cu viața și o judeci, — și o găsești searbădă, fără rost, — cu puține ademeniri înșelătoare, și cu multe desamăgiri hotărâte... Dece lanțul acesta să-l porți, și să-l duci tot înainte, când dela tine atârână să-l arunci în colo mai degrabă? O mișcare mândră, disprețuitoare de tot: de tine însu-ți zice, Leopardi, — și de

natură, și de puterea care în ascuns rostește osândă tuturor, și de nesfârșita desărtăciune a totulului...

O, vorbe amețitoare, ce ca o otravă dureros de dulce picură peste inime slabe și ne leagă în cumpăna osândei de veci...

„Dar ascultați! -- Ce s'aude?... „Ce murmur adânc, ce sunete clare”.

Este un clopot ce pornește în depărtare și altele îi răspund, și tot mai multe și tot mai aproape... Noapte se împeștrează cu puncte de foc, — flăcăruse tremurând în adiera vântului, — și în fiecare din ele s'a aprins o speranță și fiecare imploră o împlinire... Fiecare! — și în fiecare din ele este credință și este iubire...

O, câtă iubire este pe pământul acesta și dacă este măruntă și nu izbucnește în totdeauna în văpaia mare ca să cuprindă lumea, — ea este totuși acolo unde-va, în pălpări pierdute pe cari trebuie să le știi să le cauți ca să poți să le găsești.

Din flacăra acea mare, de acum o mie și nouă sute de ani s'au răspândit scântei peste tot pământul; iadă-le: aprinde-ți iarăși la ele dorul și dragostea de viață și mergi alături, cu flacăra ta luminându-ți până la capătul drumului.

Asta a fost povestea. Acum mi-am adus-o aminte.

Publicată în „Universul” la 1909.

BIETUL EMINESCU

Cu drept cuvânt bietul Eminescu!... În viață contestat, după moarte injurat...

Și seria ponegriților nu s'a încheiat... S'a împlinit abia un an decând un tânăr donquichot al scrisului românesc decretă, cu un simț estetic demn de epoca pietrii cloplite, că Eminescu ar fi fost un... mandolinist genial. Și, tot cam atunci, alte reproșuri prin „Sinteza”...

Natural că lumea cunoșcătoare a protestat cu vehemență. Cum însă preopinienții își editau părerile, în publicațiuni de familie și cum atitudinea negativă a celor dintâi echivală cu gradul lor de pricepere literară, protestul n'a putut fi atât de puternic ca să poată dezorienta atențiunea publică...

Firește că ingerul răzbunării nu putea să-și țină prea mult timp ascunsă, sabia de foc. Mai de grabă de cât ne-am fi așteptat el a venit să închidă gura tuturor ponegriților. Și iată cum:

Deși toate principalele edituri prezintă în volume poeziile lui Eminescu, alte edițiuni noi, critice, cu îngrijire editate, și chiar ilustrate și luxoase, se anunță...

Dar mai întâi o enumerare a tuturor acestor edițiuni:

- a) vechi:
1. (Scurtu) în „Biblioteca p. toți”;

2. (Măiorescu) la „Socec”;

3. (I. Clopoțel) în biblioteca „Semăntorul” din Arad;

4. (M. Dragomirescu și C-ța Marinescu) în biblioteca „Căminul” (2 broșuri);

5. (G. Bogdan-Duică) la „Cultura națională”;

6. (G. Adamescu) în „Cartea românească”;

7. în fine o ediție oribilă, lipsită de gust și de respect pentru marele înaintaș pe care încearcă mai de grabă săl compromită, amestecând bucăți de forță cu simple încercări, aceea anonimă a editurii „Eminescu”.

În general, până mai eri se putea citi Eminescu în aceste 7 edițiuni (trecând cu vederea aceia bună, dar epuizată, a d-lui Iorga, și o a II-a tot mignon editura „Socec”).

Fără îndoială nu prea multe, dar desigur destule, chiar la o populațiune de 18.000.000 locuitori.

Ce se întâmplă însă? De când dușmanii și nepricepătorii scrisului românesc s'au năpustit asupra bietului Eminescu, numărul edițiilor anunțate nu numai că s'a înmulțit, dar la cărțile de mână sus tipărite (cu mici și puține excepții) vin să se adauge altele, îngrijite și luxoase. P. I. PAPADOPOLO

STRANIA SI AVENTUROASA VIATA A REGINEI CHRISTINA A SUEDEI

Henri-Robert

Regina Christina a Suediei, fiica regelui soldat Gustav-Adolf, rămâne în istorie un personaj, ce trebuie studiat nu numai de istorici și romancieri, cât mai ales de psihiatri și de neurologi.

Inzestrată cu daruri excepționale de inteligență și spirit, cuprinsă în plină domnie de un dor de libertate fără frâu, abdică din calitatea sa de suverană, și pornește în căutare de triumfuri eflinice și de senzații nesocotite, până în clipa când aripa morții îi flutură de-asupra sufletului prihanit de toate extravagantele, oprite nu numai unei regine, dar chiar și unei femei, ce n'ar avea nimic de pierdut.

Gustav-Adolf, pe care contimporanii săi l-au numit *Regele de zăpădă* — din pricina reputației sale de om cu sufletul imaculat, — strălucise în tot timpul scurtei sale existențe, sub lumina unei incomparabile faime.

Înțelepciune, hotărâre, generozitate, bunățate, statornicie, vitejie, devotament pentru binele public și în sfârșit un farmec de negrăit care l făcea iubit de către toți supușii săi, iată darurile sublime cu cari era inzestrat acest suveran al Suediei, care a domnit în prima jumătate a veacului XVII. și care a avut o fiică — venită după alte două moarte în prima copilărie — numită Christina, născută în ziua de 8 Decembrie 1626 și rămasă orfană de tată, când încă nu împlinise 4 anișori, căci regele-soldat Gustav-Adolf, căzu ca un adevărat eroi în fruntea armatei sale, pe câmpul de război de la Lutzen.

Indoliata văduvă regală, Maria-Eleonora, stăpânită de o desnadejde ce părea să nu-și mai găsească sfârșit, încredințată educația fiicei sale Christina, la vârsta de 6 ani, unui consiliu de regentă, format din cele mai strălucite personaje ale regatului.

În acest timp Cancelarul Oxenstiern guverna în numele și în locul acestei mici principese, inzestrată cu o inteligență de nenaipomenită precocitate.

Pentru acest binecuvântat motiv, Consiliul de Regentă găsi cu cale să îmbogățească spiritul ei într'un chip cu totul superior, neglijând bine înțeles cultura bunului simț și a modestiei...

La 8 ani călărea cu o siguranță de om de cavalerie pe cei mai iuți cai ai țării, mergea la vânătoare și practica cele mai îndrăznețe sporturi ale timpului. La aceeași vârstă știa tot atât de bine latinește, franțuzește și nemțește ca o copilă sa natală și studia deopotrivă greaca, italiana și spaniola, fără să mai neglijăm de filosofie și matematică, de care nu se simțea de loc străină.

Dar asta nu ajungea. Cancelarul însuși consacra zilnic câteva ceasuri ca să-i asigurase rostul afacerilor regatului, și să inițieze în viitorul rol de regină.

La 16 ani, Christina a Suediei era o principesă în toată puterea cuvântului, și terminase instrucția și nu mai avea

nevoie de cât să-și desăvârșească practica afacerilor de Stat.

Una parte la desbaterile consiliului de regentă. Spiritul său uimește pe membri consiliului, iar precocitatea sa în judecarea gravelor chestiuni ale regatului, o impune din zi în zi mai mult spre o conducere efectivă.

Toți o cer ca regină, dar ea refuză pentru un moment, invocând în sprijinul refuzului ei, inexperiența inerentă vârstei. Acest fapt produse o impresie atât de frumoasă în sferile conducătoare ale statului, în cât excepțională încredere în discernământul și matura ei judecată, cresc în chip formidabil.

Dar Christina nu prea suferea pe bătrâni, și în consecință hotărî să se debaraseze de cancelarul Oxenstiern, pe care reuși să-l înlocuiască cu Adler Salvius, om de origină obscură, însă abil, linguiștor și energic.

Salvius deveni în scurtă vreme factorul regatului, bine înțeles în ceea ce privește afacerile de Stat, căci din punctul de vedere al agrementului și anturajului de Curte, Christina știu să împreună pe contele Magnus de la Gardie, nobil de origină franceză, tânăr, frumos, bine zidit, cu un chip plin de distincțiune, și de o eleganță cu adevărat rafinată.

I se atribuiu legături intime cu tânăra regină, cu atât mai mult cu cât din pricina lui, refuză să se mărite cu vârul său Carol-Gustav, nepotul răposatului rege Gustav-Adolf, și prinț de rară distincție, îndrăzneț, soldat admirabil, ilustrându-se prin fapte de arme în timpul războiului.

Prințul, de altminteri, nu era numai un pretendent, demn prin rangul și calitățile sale, de mâna Christinei. Era un îndrăgostit sincer și pasionat, impresionând prin elocvența sentimentelor sale, și prin desnadejdea sa în eventualitatea unui refuz.

Ce folos însă că La Gardie nu putea vedea cu ochi buni asemenea căsătorie. Și această unire, dorită de întreg regatul nu se înfăptui, — și re satisfacției celui ce-și urmărea menținerea favorurilor câștigate și spre disperarea nefericitului cavalier.

Pentru asigurarea succesiunii la tron însă, Christina se hotărî să prezinte Se-

natului pe vârul ei ca moștenitor prezumtiv, ceea ce se și admise fără nici un fel de reticență.

Și în 1650 Christina voi să abdice în favoarea acestui moștenitor prezumtiv, căci situația ei — din pricina viciei frivole ce ducea — începuse să devie intolerabilă.

Un pamflet răspândit în public descria pe Regină ca pe o femeie ușuratică și fără inimă, gândindu-se numai la plăcerile sale, cheltuind nebunește avutul Statului și ducând viață destrăbălată în brațele favoriților săi, printre cari în primul rând contele Magnus de la Gardie.

Christina, furioasă ordonă să fie găsiți autorii acestui pamflet. Și autorii au fost găsiți în persoana lui Arnold Messenius și a fiului său.

Procesul instruit în grabă, capetele lor sburătă de pe umeri fără nici cea mai mică urmă de clemență din partea celei insultate.

Cu toată această pedeapsă, amărăciunea cuprinsese sufletul Christinei și dorința de a abdică nu o mai părăsea.

Cât ar fi voit ca să trăiască în libertate și să pornească, așa, hai-hui de-alungul și de-alat lumii, pentru a gusta viața din plin, cu toată puterea unei tinereti rafinate și a înclinărilor pătimase ce zac în sufletul unei femei bine inzestrată de natură.

Și lumea întreagă se opuse acestui gând de abdicare, începând cu fostul consilier al tronului Oxenstiern, și terminând cu Chanut, Ambasadorul Franței în Suedia, care n'ar fi văzut cu ochi buni, ca Christina să nu mai fie regină a Suediei, iar contele — de origină franceză — Magnus de la Gardie — să nu mai fie favoritul acestei suverane excepționale...

În fața atâtor insistențe pline de cel mai curat devotament, Christina nu putu face altceva, decât să rămâie la postul său, și să renunțe la proiectul său inoportun.

Curtea regală a Christinei era tot ceea ce se poate imagina mai curios în analele dinastiilor europene din acel timp.

Ea era locul de întâlnire al tuturor marilor savanți, filosofi și literați din străinătate și din țară.

La Stockholm Christina înființase cel dintâi salon literar al epocii, cu o vastă bibliotecă unde se găseau peste opt mii de manuscrise arabe, ebraice, grecești, latinești, și unde însuși Descartes și-a petrecut ultimii săi ani de viață și de activitate intelectuală, și unde s'ar fi complăcut să mai trăiască încă, decât neobișnuița cu climatul Suediei — și în special cu atmosfera glacială a vastei săli de studiu, — nu l'ar fi răpus în plină eflorescență filosofică...

Și pentru ce toate acestea?

Pentru necesitatea sufletească a unui spirit dornic de cultură și de răspândire a culturii, sau pentru satisfacerea unei vanități neînfrânate, veșnic excitate de cei din anturajul său, oameni lingușitori sau interesați, naivi încrezători, sau profitori dibaci?...

Fiul unui frizer din orașul Sens (Franța), de profesie spîter și înzestrat cu multă dibăcie în arta de a convinge lumea de leacurile sale, se improvizează într-o bună zi medic, socotind că medicina (chiar când nu o cunoști) e mai rentabilă de cât combinarea leacurilor în laborator, și că omul este mai credul — când îl amenință boala — de cât însuși copilul ce se amăgește cu două vorbe goale.

Acest pseudomedic se numea Bourdelot iar Regina care se socoti datoră să-l consulte (mai mult din pricina reputației ce și câștigase fostul spîter, de cât din aceea a vreunei nevoi fiziologice) se numea... Christina a Suediei!

Și Bourdelot vorbi Reginei:

„Majestatea Voastră duce o existență afară din cale sedentară. Majestatea Voastră își otrăvește sufletul și corpul cu studiul filosofiei și al atâtor științe abstracte!... O femeie la 25 ani (mai cu seamă când e de neam regesc) are nevoie de exerciții, de veselie, de mișcare în aer liber, de distracții!... În consecință îmi permiteți să vă dau umilul meu sfat, că pe toți savanții cari vă înconjoară — cu știința lor să-i dați departe și să începeți o viață adevărată, conformă legilor naturii, și tinereții Voastre arzătoare!...”

Iată cum acest fals medic deveni omul indispensabil al Curții, marele favorit, — Animatorul!

Epocă de adevărată frivolitate și de plăceri fără socoteală a Reginei, început tumultuos, ca o undă repede, ce nu poate fi nici abătută, nici indiguită de rigurile protestanților din Stockholm, scandalizată de cele ce vedeau:

„Nu cumva a înebunit Regina Christina?...”

Dar sămânța aruncată de Bourdelot, — deși reintors în Franța — recoltă fără întârziere:

Ușurătatea Suverană nu-și mai socotea faptele excentrice cum nu-și mai socotea nici favoriții.

Lux, obscenități, frivolități, cheltueli nesăbuite, amănți, petreceri nesfârșite, iată unele din păcatele ce aveau să conducă pe Christina la abdicarea forțată, așa cum nu dorise atunci când ceruse de bunăvoie să i se admită renunțarea la tron, în dorul ei de libertate...

Și abdicarea avu loc, în ziua de 11 Februarie 1654! Iar Carol-Gustav se urcă pe tronul Suediei înconjurat de toată încrederea poporului!

La acea dată care trasează definitiv drumul unui viitor plin de frământări, ex-regina Suediei avea 28 de ani!

Cîrînd după acest eveniment tragic, Christina părăsi Suedia, cu intenția de a nu se mai întoarce.

În momentul când ex-Regina trebuia să se pună în marș — cu întreaga ei suită de 200 cavaleri recrutați atât din Suedia cât și din toate țările amice: Franța, Italia, etc. — un trimis al regelui Carol-Gustav se înfățișă Christinei din partea Stăpînului său, pentru a-i oferi pentru ultima dată, căsătoria cu vechiul ei pretendent și văr.

Dar Christina nu se lăsă impresionată de atîta statornicie amoroasă, și răspunse scurt:

„Dacă ași fi voit să mă mărit cu el, ași fi făcut-o pe când eu eram Regină, iar el simplu prinț!...”

Și convoiul exilaților voluntari se înșirui pe drumurile rele ale epocii intrînd în Danemarca, unde — ca semn al unei libertăți definitive și necontrolate — puse să i se tundă părul „à la garçon” se îmbracă cu haine bărbătești, încălță cisme, și-și urmă drumul călare, sub un nume de împrumut: „Contele de Dohna”.

La 23 Decembrie 1654, „turneul Christina”, care umbla din capitală în capitală, își făcu intrarea triumfală la Bruxelles.

Și acolo, o nouă lovitură de teatru: Din protestantă se făcu, fără nici un fel de șovăire, catolică, printr'un ceremonial din care n'au lipsit numeroasele lovituri de tun!

Conjecturi s'au făcut destule asupra acestei senzaționale conversiuni, însă cea mai acreditată în acea vreme era pasiunea pentru noul ei favorit Pimentel, de origină spaniolă, deci de confesie catolică. Ceeace este sigur, este că vestea acestei convertiri provocă în Suedia o consternare pe cât de generală, pe atât de profundă.

Cât despre Christina, se părea, printr'o stranie aberație, că nu aștepta de cât această schimbare de religie, ca să nu mai păstreze nici un fel de rezervă în atitudinea sa morală. În tot timpul șederii sale la Bruxelles, purtarea sa fu un adevărat subiect de scandal. Ușurința și necumpătarea îi erau acum lozinca.

Și „turneul Christina” se puse din nou în marș, ajungînd la Roma la 21 Noiembrie 1655, unde i se oferi de către însuși P'apa, trăsura Vaticanului în care 2 cardinali luară loc în fața ex-reginei a Suediei.

Și a rămas la Roma o bună bucată de vreme, compromițându-se și aci prin bizareriile și viața ei dezordonată, seducînd pe un biet cardinal, care a trebuit să

fie exilat din ordinul Papei ca să biserica de un scandal fără precedent.

Și „turneul Christina” se puse în mișcare spre Paris — unde istoria mirilor solemne și a compromiterii acte nesocotite se repetă — apoi la Picagne unde se afla Curtea regală ceză și unde această mosafiră încomodă făcu fapte cari o compromiseră definitiv cum bunăoară amabilitatea „suspectă” arătată unor lachei, afectați servilei...

Se întoarse la Roma, apoi reveni în Franța la Fontainebleau, unde condă la moarte pe un cavaler din suite marchizul italian Monaldeschi, sub vînt că i-ar fi trădat anume secrete personale, încredințate lui. Dumnezeu adevărul asupra acestei chestiuni, cert e că Monaldeschi a trebuit să socească o execuție nemaipomenit de chinușă.

Intr'una din galeriile palatului Fontainebleau, sârmanul cavaler, gînd ca o pasăre în colivie, printre durile de spadasi puși acolo în scop, fu literalmente ciopârțit timp de două ore, până când înebunit și uitîndu-se ca o bestie mutilată, căzu în val de sânge, și primi lovitura de grație în gât.

Iar „turneul Christina” trebuia să răsească pămîntul ospitalierei Franceze îndreptându-se iar spre Roma, și de acolo spre Polonia — unde ex-regina Suediei solicită tronul pentru și unde bineînțeles fu socotită ca o turieră vanitoasă și periculoasă. Se duse în Suedia declarînd că ar să-și reia tronul părăsit odinioară, bună voie, dar fu pusă imediat la pect.

Părăsi Suedia cu gând să se pună în serviciul Germaniei dacă i se arăta tronul țării sale.

Se oferi și Franței, și se oferi tutorelui său, dar decădere morală la care se adăugă o decădere fizică, în urma unui accident care o slujă de-abinelea.

Și muri la Roma, scurtă vreme după ce se făcuse bine de brîncă, de o congestie pulmonară puternică, în ziua de 19 Aprilie 1689, în vîrstă de 63 de ani. Și iată cum o femeie, înzestrată cu mai frumoase daruri ale firii, nu să însemne în istoria lumii și chiar a țării sale, mai mult de cât o teribilă hotină.

Indemnul la libertate al falsului tot Bourdelot, făcuse operă fecundă.

(Les Grands procès de l'Histoire, I, 6)

Un Tratament complet pentru Piele

este întrebunțarea unită a Cremei, a Pudrei și a Săpunului Simon, care fixează tinerețea pe fața femeilor.

CRÈME SIMON

PARIS